

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY JEDWABNE

Prognoza opracowana
przez mgr Martę Tomczak
pod kierownictwem
mgr Jerzego Gryczana

GMINA JEDWABNE
POWIAT ŁOMŻYŃSKI
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	3
1.1. PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE OPRACOWANIA DOKUMENTU.....	3
1.2. CEL I ZAKRES PROGNOZY	4
1.3. INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY	5
2. ANALIZA ZAWARTOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	6
2.1. PROJEKT PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY JEDWABNE– ANALIZA ZAWARTOŚCI	6
2.2. CELE PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY JEDWABNE.....	7
2.3. POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI	9
3. AKTUALNY STAN ŚRODOWISKA	10
3.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	10
3.2. KLIMAT	14
3.3. POWIERZCHNIA ZIEMI, KRAJOBRAZ, ZŁOŻA NATURALNE, GLEBY	18
3.4. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE.....	23
3.5. POWIETRZE	25
3.6. KLIMAT AKUSTYCZNY	29
3.7. DZIEDZICTWO KULTUROWE, ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE	30
3.8. RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA, OBSZARY NATURA 2000.....	31
3.9. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	31
4. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO W WYNIKU REALIZACJI ZAPISÓW PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY JEDWABNE	32
4.1. STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM.....	32
4.2. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	32
4.3. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	33
5. ANALIZA I OCENA WPŁYWU USTALEŃ PROJEKTU DOKUMENTU NA POSZCZEGÓLNE KOMPONENTY ŚRODOWISKA WRAZ Z PROGNOZĄ ZMIAN ŚRODOWISKA	33
5.1. WPŁYW NA RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNĄ, OBSZARY NATURA 2000, ROŚLINY I ZWIERZĘTA	33
5.2. WPŁYW NA GLEBY, ZASOBY NATURALNE I POWIERZCHNIĘ ZIEMI	34

5.3. WPŁYW NA WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	35
5.4. WPŁYW NA POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	36
5.5. WPŁYW NA KLIMAT AKUSTYCZNY	37
5.6. WPŁYW NA DZIEDZICTWO KULTUROWE, ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE	38
5.7. WPŁYW NA KLIMAT LOKALNY	38
5.8. WPŁYW NA KRAJOBRAZ	39
5.9. WPŁYW NA ZDROWIE LUDZI I JAKOŚĆ ŻYCIA	40
6. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	40
7. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE	42
8. PRZEWIDYWANE METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	43
9. INFORMACJE O TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO	44
10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	44
11. SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW	46

1. WSTĘP

1.1. PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE OPRACOWANIA DOKUMENTU

Podstawą prawną opracowania Prognozy oddziaływania na środowisko Programu Rewitalizacji dla Gminy Jedwabne (zwanej też dalej Prognozą) jest Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1112 z późn. zm.), zwana dalej Ustawą. W świetle zapisów artykułu 46 i 47 Ustawy, przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty dokumentów strategicznych (m. in. polityk, strategii, planów, programów) mogących znacząco oddziaływać na środowisko lub realizacja postanowień tych dokumentów może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko.

Przepisy Ustawy z dnia 3 października 2008 r. przenoszą do prawodawstwa polskiego postanowienia następujących dyrektyw Unii Europejskiej:

- Dyrektywa Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne;
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywę Rady 85/337/EWG i 96/61/WE;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 r. dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiającej ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej).

1.2. CEL I ZAKRES PROGNOZY

Celem Prognozy jest wskazanie możliwych negatywnych skutków realizacji Programu Rewitalizacji dla Gminy Jedwabne i przedstawienie zaleceń dotyczących przeciwdziałania ewentualnym negatywnym skutkom.

Zakres Prognozy jest zgodny z wytycznymi zawartymi w Ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1112 z późn. zm.). Zgodnie z zapisami art. 51 Ustawy, prognoza oddziaływania na środowisko powinna:

1. zawierać:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
- f) oświadczenie autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – kierującego tym zespołem, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2, stanowiące załącznik do prognozy;

2. określać, analizować i oceniać:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot

ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:

- różnorodność biologiczną,
- ludzi,
- zwierzęta,
- rośliny,
- wodę,
- powietrze,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne,

z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

3. przedstawiać:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

1.3. INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

W ramach opracowania Prognozy oddziaływania na środowisko Programu Rewitalizacji dla Gminy Jedwabne posłużono się następującymi metodami:

- oceniono komplementarność Programu w stosunku do dokumentów strategicznych wyższego szczebla (wspólnotowych, krajowych, wojewódzkich), aby stwierdzić czy

poddawany prognozie dokument zawiera elementy zapewniające ochronę środowiska z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju,

- w bezpośrednim badaniu prognozy Programu oceniono wpływ proponowanych w opracowaniu działań na poszczególne komponenty środowiska naturalnego.

W niniejszym dokumencie dokonano analizy oddziaływań na środowisko w oparciu o dane literaturowe oraz ustalenia własne, które zestawiono z lokalnymi uwarunkowaniami środowiskowymi.

2. ANALIZA ZAWARTOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

2.1. PROJEKT PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY JEDWABNE – ANALIZA ZAWARTOŚCI

Program Rewitalizacji dla Gminy Jedwabne składa się z siedemnastu rozdziałów, które zawierają analizę gminy w czterech sferach: społecznej, gospodarczej, techniczno-środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej stanowiącą podstawę do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z zapisami Programu Rewitalizacji (PR) obszar zdegradowany na terenie Gminy Jedwabne obejmuje następujące miejscowości: Janczewo, Jedwabne, Korytki, Mocarze, Olszewo – Góra, Pawelki natomiast obszar rewitalizacji (na którym będą realizowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne) stanowi część terenu miejscowości Jedwabne zajmująca 0,38% całej powierzchni gminy. Na tym terenie zamieszkuje około 1460 mieszkańców tj. niemal 25% populacji gminy.

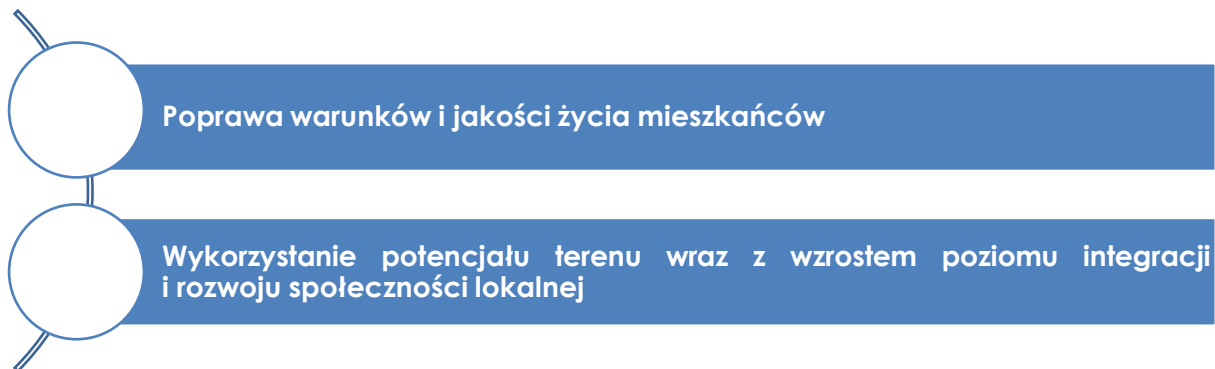
Obszaru rewitalizacji obejmuje część miejscowości Jedwabne. Są to następujące ulice: ul. 3 Maja, ul. Cmentarna, ul. Konopnickiej, ul. Kościuszki, ul. Krasickiego, ul. Łomżyńska, ul. Mickiewicza, ul. Nowa, ul. Ogrodowa, ul. Piękna, ul. Plac 250-lecia, ul. Plac Jana Pawła II, część ul. Polna, ul. Poświętna, ul. Przestrzelska, część ul. Przytulska, ul. Raginisa, ul. Rembielińskiego, ul. Sadowa, ul. Spółdzielcza, ul. Stary Rynek, ul. Szkolna, ul. Wesoła, ul. Wojska Polskiego, ul. Żwirki i Wigury.

W Programie Rewitalizacji określono wizję obszaru rewitalizacji, która brzmi: **przyjazne i atrakcyjne miejsce do życia, cechujące się czystym środowiskiem, zamieszkane przez zintegrowaną i aktywną społeczność, charakteryzujące się bezpiecznymi, przyjaznymi przestrzeniami publicznymi i dostępem do infrastruktury na jak najwyższym poziomie.**

2.2. CELE PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY JEDWABNE

W Programie Rewitalizacji określono główny cel działań rewitalizacyjnych, którym jest **ograniczenie skali występowania negatywnych zjawisk i procesów na obszarze rewitalizacji oraz wzmocnienie wewnętrznego potencjału tego obszaru w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju całej gminy.**

Dla osiągnięcia celu ogólnego ważne są dwa zagadnienia:

Sformułowane zostały także cele operacyjne oraz kierunki interwencji zaprezentowane na Rysunku 1.

Rysunek 1. Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych na terenie gminy

Źródło: Opracowanie własne

Określono również przedsięwzięcia, które mają zostać zrealizowane na terenie miejscowości Jedwabne. Zadania podstawowe zaprezentowano w tabeli 1.

Tabela 1. Zadania podstawowe

Tytuł	Lokalizacja	Opis miejsca
Remont budynków komunalnych oraz przylegających do nich budynków gospodarczych	ul. Plac Jana Pawła II 19, Jedwabne, działka o nr ew. 785	Budynek komunalny i przylegające budynki gospodarcze
Remont budynków komunalnych oraz przylegających do nich budynków gospodarczych	ul. Przestrzelska 21, Jedwabne, działka o nr ew. 705/1	Budynek komunalny i przylegające budynki gospodarcze
Remont budynków komunalnych oraz przylegających do nich budynków gospodarczych	ul. Przestrzelska 25, Jedwabne, działka o nr ew. 704/2	Budynek komunalny i przylegające budynki gospodarcze
Remont budynków komunalnych oraz przylegających do nich budynków gospodarczych	ul. Przytułska 3, Jedwabne, działka o nr ew. 1458	Budynek komunalny i przylegające budynki gospodarcze
Remont budynków komunalnych oraz przylegających do nich budynków gospodarczych	ul. Szkolna 10, Jedwabne, działka o nr ew. 782	Budynek komunalny i przylegające budynki gospodarcze

Tytuł	Lokalizacja	Opis miejsca
Rewitalizacja Parku przy ul. Plac Jana Pawła II w Jedwabnem	ul. Plac Jana Pawła II, Jedwabne, działka o nr ew. 808/4 i 808/3	Park miejski
Rewitalizacja Parku wraz z aleją kasztanową przy ul. Pięknej w Jedwabnem	ul. Piękna 8, Jedwabne, działka o nr ew. 1284/5 i 1285/2	Park wraz z aleją kasztanową
Zagospodarowanie terenu rekreacyjnego przy zbiorniku wodnym w Jedwabnem	ul. Piękna, Jedwabne, działka o nr ew. 1284/5, 1190, 1286/1	Zbiornik rekreacyjny
Przebudowa ulicy Szkolnej w miejscowości Jedwabne	ul. Szkolna, Jedwabne, działka o nr ew. 781,795,775	Droga gminna
Przebudowa ulicy Wjazd w miejscowości Jedwabne	ul. Wjazd, Jedwabne, działka o nr ew. 744/2	Droga gminna
Budowa skateparku wraz z niezbędną infrastrukturą w Jedwabnem	ul. Piękna, Jedwabne, działka o nr ew. 1284/5	Działka gminna
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Jedwabnem	ul. Żwirki i Wigury 3, działka o nr ew. 1253/2, 1253/3, 1260/16	Budynek Urzędu Miejskiego w Jedwabnem
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Jedwabnem	ul. Wojska Polskiego 17, działka o nr ew. 1072	Budynek szkoły - Zespołu Szkół Samorządowych w Jedwabnem
Remont Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Jedwabnem	ul. Piękna 8, Jedwabne, działka o nr ew. 1284/5	Budynek M-GOK w Jedwabnem

Źródło: dane Urzędu Gminy Jedwabne

Zadania uzupełniające:

- „Zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy ul. Żwirki i Wigury w Jedwabnem”,
- „Poprawa dostępności usług społecznych dla mieszkańców Gminy Jedwabne”,
- „Rozbudowa budynku remizy strażackiej w Jedwabnem”,
- „Uzupełnienie monitoringu na terenie miasta Jedwabne”,
- „Poprawa bezpieczeństwa na skrzyżowaniu ul. Cmentarnej z ul. Przestrzelską w Jedwabnem poprzez przebudowę skrzyżowania”,
- „Zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy Zespole Szkół Samorządowych w Jedwabnem”.

2.3. POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI

Projekt PR jest ściśle powiązany z innymi dokumentami strategicznymi, jednakże nie stanowi on jedynie powielenia zamieszczonych tam celów i zadań. W toku opracowywania ocenianego dokumentu szczegółowo analizowano poszczególne dokumenty, jak również uwzględniano uwarunkowania lokalne tak, aby wyspecyfikować i wybrać do realizacji odpowiednie zadania, które powinny umożliwić osiągnięcie zakładanego celu w zadanym horyzoncie czasowym, jak również takie, na których realizację mają wpływ władze gminy. Poniżej scharakteryzowano

dokumenty strategiczne, z którymi powiązany jest oceniany Program Rewitalizacji dla Gminy Jedwabne.

Wśród nich kluczową rolę odgrywa:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (SRKS2030);
- Raport „Polska 2030. Wyzwania Rozwojowe”;
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030;
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020);
- Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej;
- Polityka Energetyczna Polski do 2040 r. (PEP2040);
- Krajowy Plan na rzecz Energii i Klimatu (KPEiK);
- Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2023-2028;
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla obszaru województwa podlaskiego;
- Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej;
- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030;
- Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego do 2030 roku;
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030;
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego;
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Łomżyńskiego na lata 2021-2030;
- Strategia Rozwoju Gminy Jedwabne na lata 2021–2030;
- Program Ochrony Środowiska na lata 2025 – 2028 z perspektywą do 2030;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jedwabne;
- Projekt Planu Ogólnego.

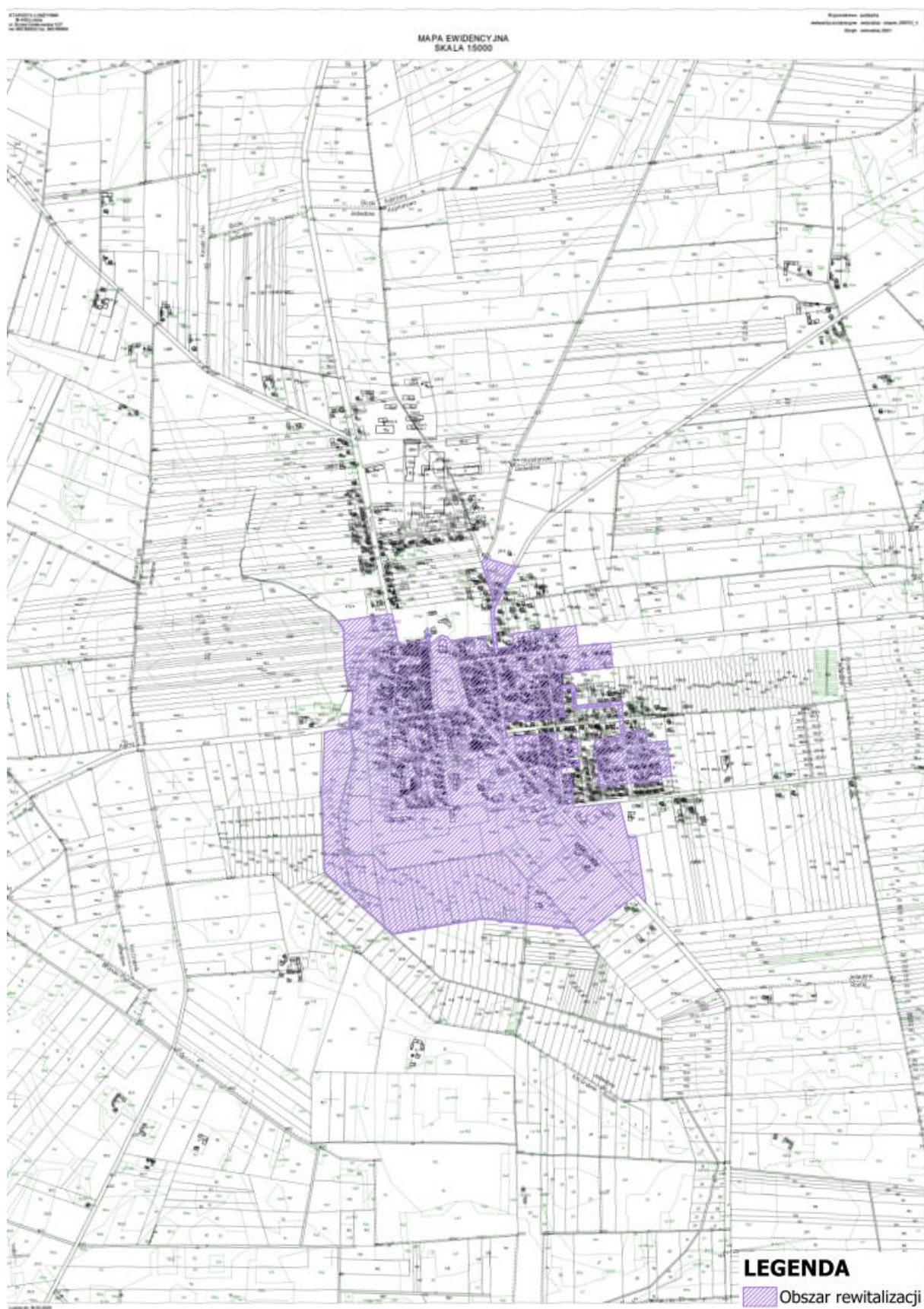
3. AKTUALNY STAN ŚRODOWISKA

3.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Teren poddany analizie w ramach przedmiotowego dokumentu obejmuje część miejscowości Jedwabne, która została wyznaczona jako obszar rewitalizacji. W skład obszaru rewitalizacji wchodzi następujące ulice: ul. 3 Maja, ul. Cmentarna, ul. Konopnickiej, ul. Kościuszki, ul. Krasickiego, ul. Łomżyńska, ul. Mickiewicza, ul. Nowa, ul. Ogrodowa, ul. Piękna, ul. Plac

250-lecia, ul. Plac Jana Pawła II, część ul. Polna, ul. Poświętna, ul. Przestrzelska, część ul. Przytulska, ul. Raginisa, ul. Rembelińskiego, ul. Sadowa, ul. Spółdzielcza, ul. Stary Rynek, ul. Szkolna, ul. Wesoła, ul. Wojska Polskiego, ul. Żwirki i Wigury. Lokalizacja obszaru rewitalizacji na terenie miejscowości Jedwabne została zaprezentowana na Rysunku 2.

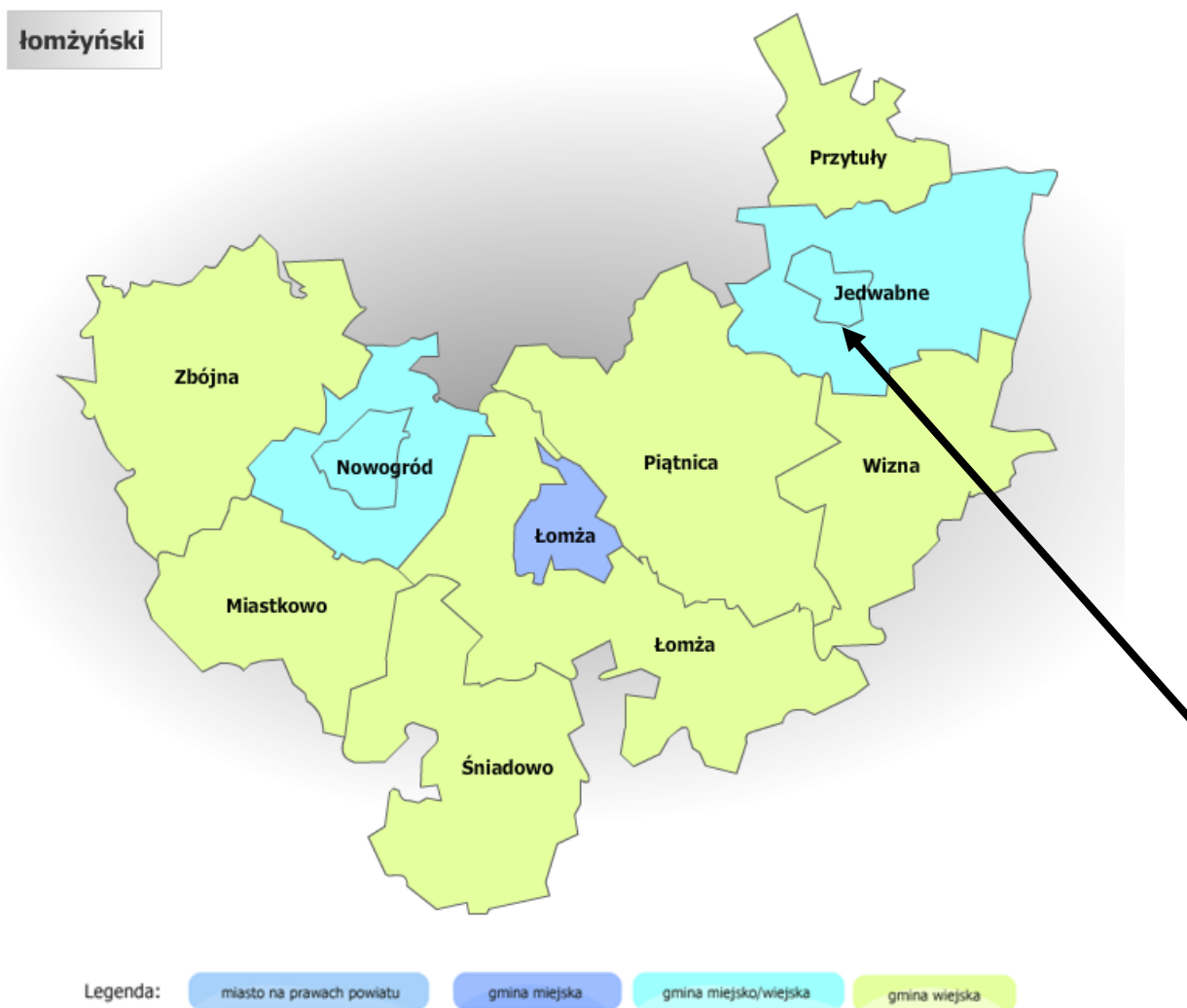
Rysunek 2. Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Jedwabne

Źródło: Opracowanie własne

Miejscowość Jedwabne wchodzi w skład Gminy Jedwabne położonej na Wysoczyźnie Kolneńskiej, w północno-wschodniej części powiatu łomżyńskiego (województwo podlaskie). Gmina Jedwabne sąsiaduje z gminami: od północy – Przytuły i Radziłów, od wschodu – Trzcianne, od południa – Wizna i Piątnica, od zachodu – Piątnica i Stawiski.

Rysunek 3. Położenie Gminy Jedwabne na tle powiatu łomżyńskiego

Źródło: <https://administracja.mac.gov.pl>

Rysunek 4. Podział administracyjny Gminy Jedwabne

Źródło: https://mapy.geoportal.gov.pl/imap/lmgp_2.html

3.2. KLIMAT

By przeanalizować sytuację klimatyczną obszaru rewitalizacji warto odnieść się do danych z Rocznika Statystycznego Województwa Podlaskiego. Podane są tam dane z dwóch stacji meteorologicznych: w Białymstoku i w Suwałkach. Dla sytuacji w miejscowości Jedwabne i omawianym obszarze rewitalizacji posłużono się danymi ze Stacji w Białymstoku.

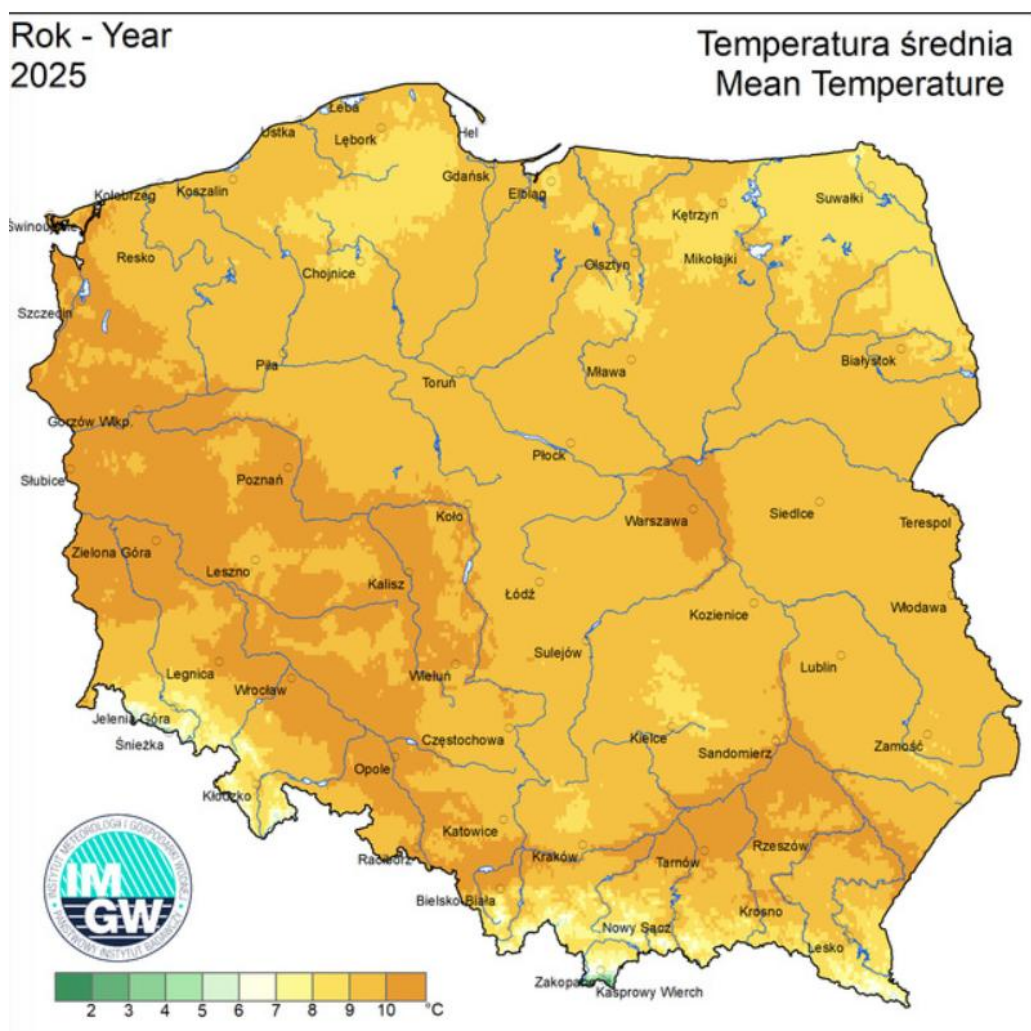
Amplituda średnich miesięcznych temperatur we wskazanej stacji dla okresu 1971-2015 wyniosła 70,9°C. Średnia roczna temperatura powietrza w 2024 r. wynosiła 10,2°C.

Tabela 2. Temperatury powietrza w stacji meteorologicznej w Białymstoku

Stacja meteorologiczna	Temperatury w °C						
	średnie				skrajne		amplitudy temperatur skrajnych
	1971-2000	1991-2020	2011-2020	2024	maksimum	minimum	
					1971-2024		
Białystok	6,9	7,7	8,2	10,2	35,5	-35,4	70,9

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2025

Rysunek 5. Średnia temperatura roczna na terenie Polski

Źródło: <http://www.imgw.pl/klimat>

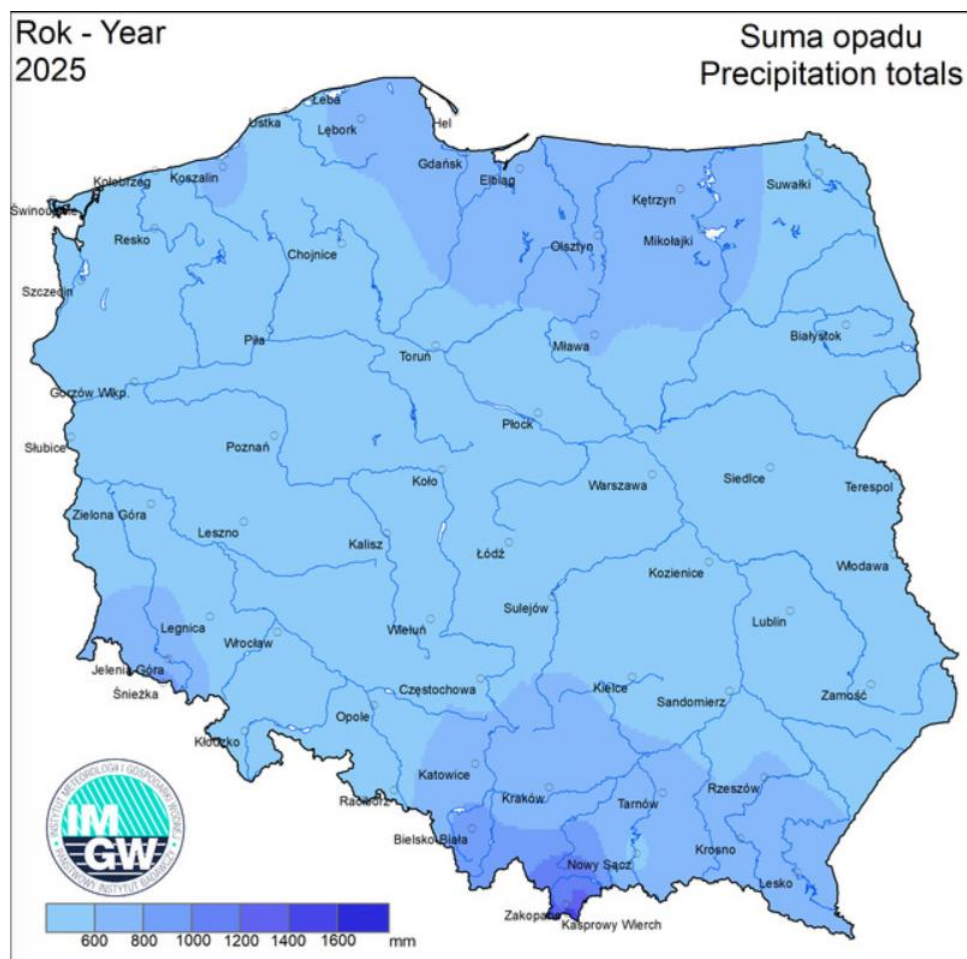
Czas, w ciągu którego bezpośrednie promieniowanie słoneczne docierało do powierzchni ziemi w 2024 r. wynosiło średnio 2008 h/rok. Roczna suma opadów w tymże roku wyniosła 445 mm i była niż średnia w latach 1971-2000, 1991-2020 i 2011-2020.

Tabela 3. Opady atmosferyczne, prędkość wiatru, usłonecznienie i zachmurzenie w stacji meteorologicznej w Białymstoku

Stacja meteorologiczna	Roczne sumy opadów w mm				Średnia prędkość wiatru w m/s	Usłonecznienie w h
	średnie					
	1971-2000	1991-2020	2011-2020	2024		
						2024
Białystok	577	610	645	445	2,1	2008

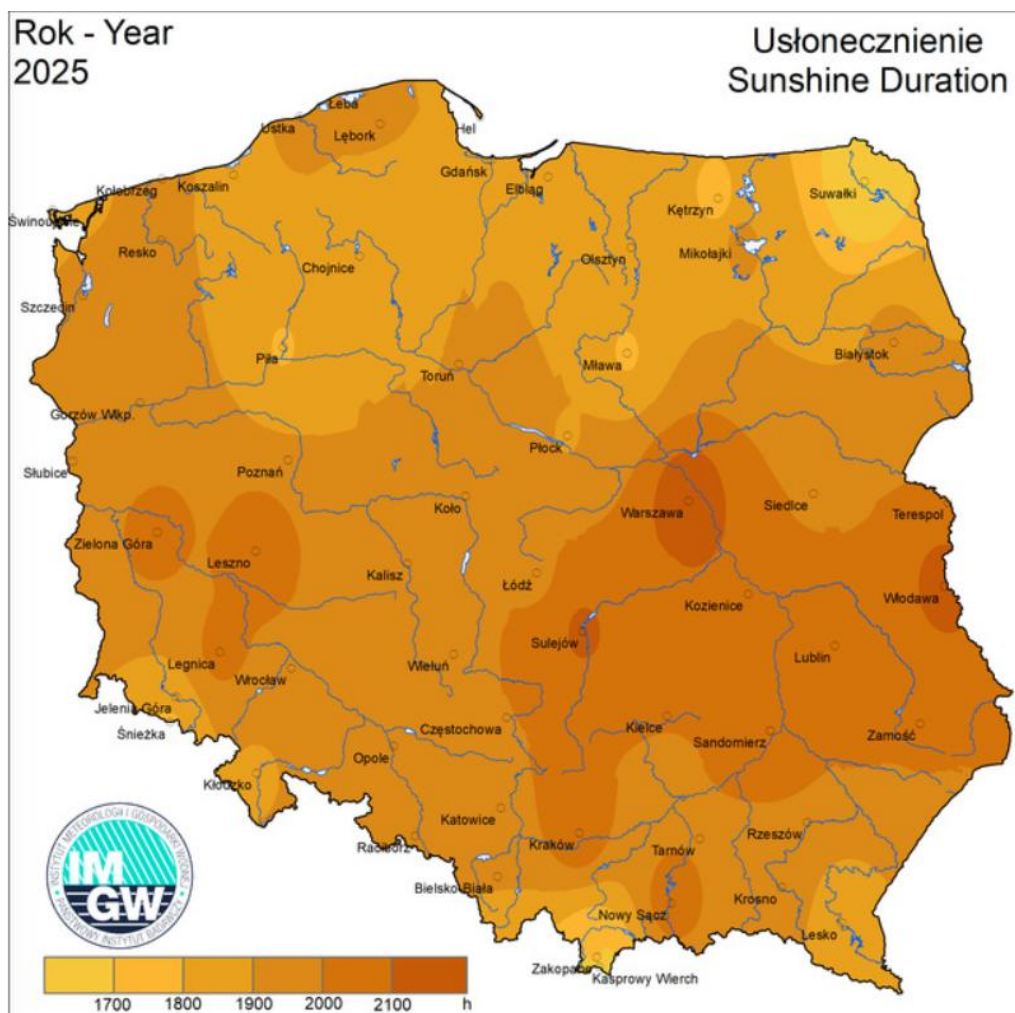
Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2025

Rysunek 6. Suma opadów

Źródło: <http://www.imgw.pl/klimat>

Rysunek 7. Usłonecznienie

Źródło: <http://www.imgw.pl/klimat>

W ostatnich latach następują znaczne globalne zmiany klimatu. Wskazują one na ocieplenie i stopniowe przesuwanie się stref klimatycznych. Dotyka to również województwa podlaskiego. Zwiększają one ryzyko występowania okresów suszy. Innym symptomem są krótkotrwałe ulewne deszcze, powodujące okresowe podtapiania.

W kolejnych latach na terenie Gminy i miejscowości Jedwabne będzie miało miejsce nasilenie występowania katastrof i zdarzeń wynikających ze zmian klimatycznych. Obserwując zachodzące trendy, można się spodziewać zwiększenia liczby nagłych pożarów, powodzi czy innych zdarzeń nadzwyczajnych. Zgodnie bowiem z zapisami „Strategicznego Programu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” w regionie północno – wschodnim do 2030 r.:

- zwiększy się średnia roczna temperatura oraz liczba dni z temperaturą $>25^{\circ}\text{C}$;
- nastąpi zmniejszenie liczby dni z pokrywą śnieżną;
- zwiększy się długość okresów suchych;

- przewidywane sumy roczne opadów nie wykazują żadnego wyraźnego trendu zmian do 2030 r. Dokument wskazuje jednak, że należy się liczyć ze wzrastającą częstością występowania opadów ulewnych, szczególnie w dwóch najbliższych dekadach. Tak duża niestabilność intensywnych opadów może przyczyniać się do wywołania podtopień, jak i lokalnych gwałtownych powodzi.

Tabela 4. Zmiany warunków klimatycznych w regionie północno – wschodnim do 2030 r.

Wskaźniki klimatyczne	2000-2010	2020-2030
Temperatura średnia roczna	7,0	7,6
Liczba dni z temperaturą <0°C	121	115
Liczba dni z temperaturą >25°C	24	31
Liczba stopniodni <17°C	3748	3582
Długość okresu wegetacyjnego >5°C (w dniach)	216	221
Max opad dobowy (w mm)	25	26
Długość okresów suchych <1 mm (w dniach)	20	23
Długość okresów mokrych >1 mm (w dniach)	8,0	8,1
Liczba dni z pokrywą śnieżną	104	93

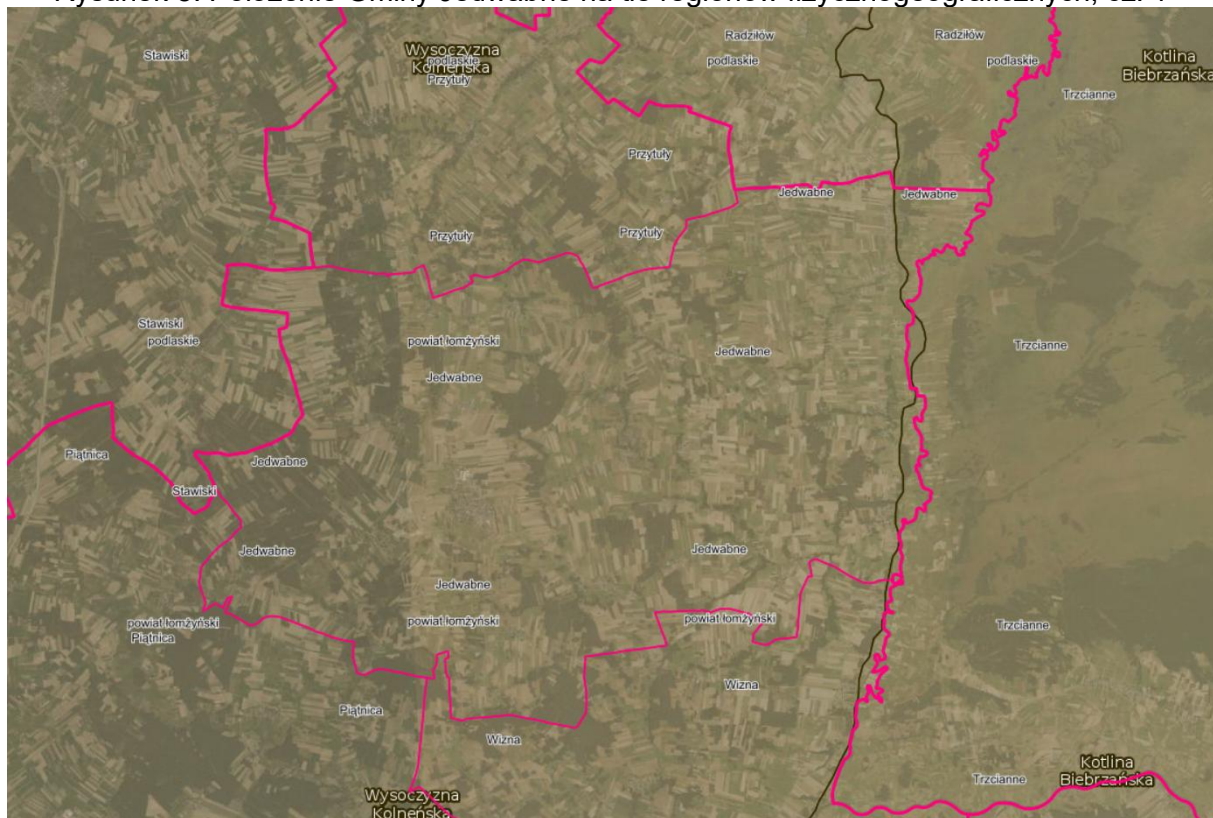
Źródło: Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

3.3. POWIERZCHNIA ZIEMI, KRAJOBRAZ, ZŁOŻA NATURALNE, GLEBY

W podziale fizyczno-geograficznym obszar Gminy Jedwabne położony jest w granicach:

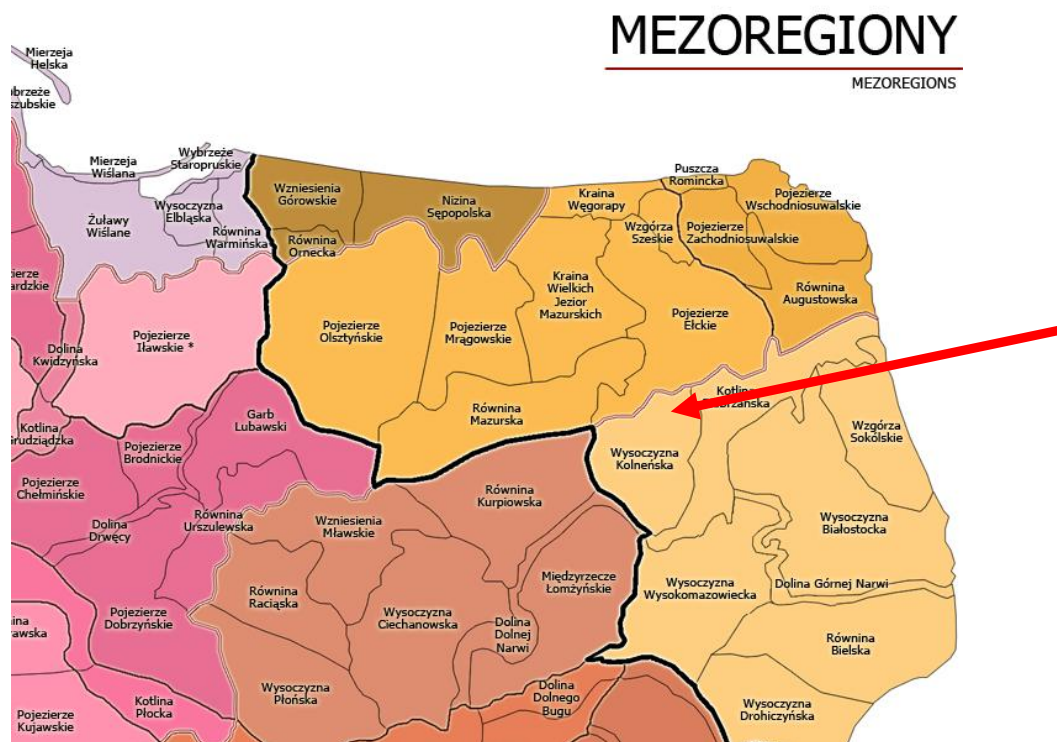
- mezoregionu: Wysoczyzny Kolneńskiej oraz Kotliny Biebrzańskiej,
- makroregionu: Niziny Północnopodlaskiej,
- podprowincja: Wysoczyzny Podlasko-Białoruskie,
- prowincja: Niż Wschodniobałtycko-Białoruski,
- megaregion: Niż Wschodniobałtycko-Białoruski.

Rysunek 8. Położenie Gminy Jedwabne na tle regionów fizycznogeograficznych, cz. 1

Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl/mapy

Rysunek 9. Położenie Gminy Jedwabne na tle regionów fizycznogeograficznych, cz. 2

Źródło: Kondracki J., „Geografia regionalna Polski”, PWN, 2002 r.

Gleby

Spośród użytków zielonych przeważającą powierzchnię na wysoczyźnie zajmują gleby murszowe, torfowe i czarne ziemie w kompleksie średniej przydatności rolniczej, IV klasie bonitacyjnej. Są glebami stwarzającymi dość korzystne warunki do wysokorowej produkcji paszy, między innymi w rejonie miejscowości Jedwabne.

Jakość gleb

Obowiązek prowadzenia monitoringu, obserwacji zmian i oceny jakości gleby i ziemi w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska wynika z zapisów art. 26 ustawy – Prawo ochrony środowiska.

Monitoring chemizmu gleb w Polsce jest realizowany od 1995 roku. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane i analizowane są próbki glebowe, reprezentujące 216 stałych punktów pomiarowych zlokalizowanych w całym kraju. W kolejnej, siódmej turze Monitoringu próbki pobrano w 2025 r. i była realizowana przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Środki na realizację programu Monitoringu pochodzą z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Na terenie województwa podlaskiego przeprowadzono badanie w 6 punktach, żaden z nich nie był zlokalizowany w granicach Gminy Jedwabne oraz powiatu łomżyńskiego. Punkt pomiarowy mieścił się na obszarze powiatu zambrowskiego w miejscowości Mężenin (Gmina Rutki).

- Kompleks: 2z;
- Typ: D (czarne ziemie właściwe);
- Klasa bonitacyjna: IIIb;
- Gatunek gleby wg BN-78/9180-11: pglp (piasek gliniasty lekki pylasty);
- Gatunek gleby wg PTG 2008: gp (głina piaszczysta);
- Wyniki pomiarów:
 - Próchnica – w 2020 r.: 2,03%, w 2025 r.: 2,52%,
 - Węgiel organiczny – w 2020 r.: 1,18%, w 2025 r.: 1,46%,
 - Azot ogólny – w 2020 r.: 0,09%, w 2025 r.: 0,15%,
 - Radioaktywność – w 2020 r.: 588 Bq*kg⁻¹, w 2025 r.: 518 Bq*kg⁻¹,
 - Zasolenie – w 2020 r.: 19 mg KCl*100g⁻¹, w 2025 r.: 50,62 mg KCl*100g⁻¹,
 - Sód – w 2020 r.: 0,005%, w 2025 r.: 0,005%.

Próchnica glebowa jest mieszaniną substancji o skomplikowanej budowie i zróżnicowanych właściwościach, zależnych od stopnia humifikacji. Powstaje w wyniku biochemicznych przemian produktów biologicznego rozkładu związków organicznych,

wchodzących w skład roślin i organizmów glebowych. Ubytek próchnicy jest ważnym wskaźnikiem pogorszenia warunków siedliskowych oraz żyzności gleb.

W warunkach Polski do oceny zasobności gleb w próchnicę najczęściej stosowane są następujące przedziały zawartości:

- <1% - niska;
- 1-2% - średnia;
- 2-3,5% - wysoka;
- >3,5% - bardzo wysoka.

Co prawda punkt ten nie obejmuje bezpośrednio obszaru Gminy Jedwabne, jednak należy stwierdzić, że jakość gleb na analizowanym terenie jest zbliżona do tej występującej punkcie pomiarowym.

Jako przedział optymalny dla procesów biologicznych, związanych z metabolizmem większości gatunków roślin i mikroorganizmów glebowych przyjmuje się wartości pH od 5,5 do 7,2 mierzone w 1M KCl. Zgodnie z informacjami z siódmej tury monitoringu w omawianym punkcie:

- odczyn „pH” w zawiesinie H₂O wynosił 5,3,
- odczyn „pH” w zawiesinie KCl wynosił 4,5,

jest lekko poniżej zakresu optymalnego.

Zawartość w glebie przyswajalnych form fosforu, potasu i magnezu jest ważnym wskaźnikiem pozwalającym ustalić poziom racjonalnego nawożenia.

Fosfor jest składnikiem niezbędnym dla rozwoju roślin, pełniąc ważne funkcje w procesach życiowych roślin: reguluje podziały komórek, rozwój korzeni, ma wpływ na procesy kwitnienia, zawiązywanie nasion oraz procesy dojrzewania. Potas jest jednym z trzech, obok wspomnianych wcześniej azotu i fosforu, makroskładników o zasadniczym znaczeniu w żywieniu roślin. Pierwiastek ten odgrywa istotną rolę w gospodarce wodnej rośliny, aktywuje enzymy, bierze udział w procesie fotosyntezy i transportu asymilatów oraz warunkuje wrażliwość na stres wodny związany z suszą. Z kolei magnez jest składnikiem o dużym znaczeniu fizjologicznym dla roślin. Podstawowa rola magnezu w roślinie jest związana z jego obecnością w cząsteczce chlorofilu, a zatem wpływem na procesy fotosyntezy. Ponadto magnez aktywuje enzymy i reguluje gospodarkę azotem w roślinie. Pierwiastek ma istotne znaczenie w kształtowaniu jakości produktów roślinnych, z punktu widzenia ich wartości żywieniowej dla zwierząt i człowieka.

Tabela 5. Zawartość pierwiastków przyswajalnych dla roślin - Mężenin

Parametr	Jedn.	1995	2000	2005	2010	2015	2020	2025
Fosfor przyswajalny	mg P ₂ O ₅ * 100g ⁻¹	8,4	10	6,6	10,7	11,9	6,5	7,9
Potas przyswajalny	mg K ₂ O*100g ⁻¹	16,6	13	12,2	20,2	25,7	8,4	16,1
Magnez przyswajalny	mg Mg*100g ⁻¹	4,4	3,7	10,8	12,9	5	3,3	3,6
Siarka przyswajalna	mg S- SO ₄ *100g ⁻¹	1,25	1,25	1,13	1,14	2,38	4,8	2,77
Azot amonowy	NNH ₄ mg*kg ⁻¹	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	7,75	10,2	2,94
Azot azotanowy	NNO ₃ mg*kg ⁻¹	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	52,01	33,2	65,7
Azot mineralny	mg*kg ⁻¹	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	59,76	43,4	68,64

Źródło: Monitoring chemizmu gleb ornych Polski, GIOŚ

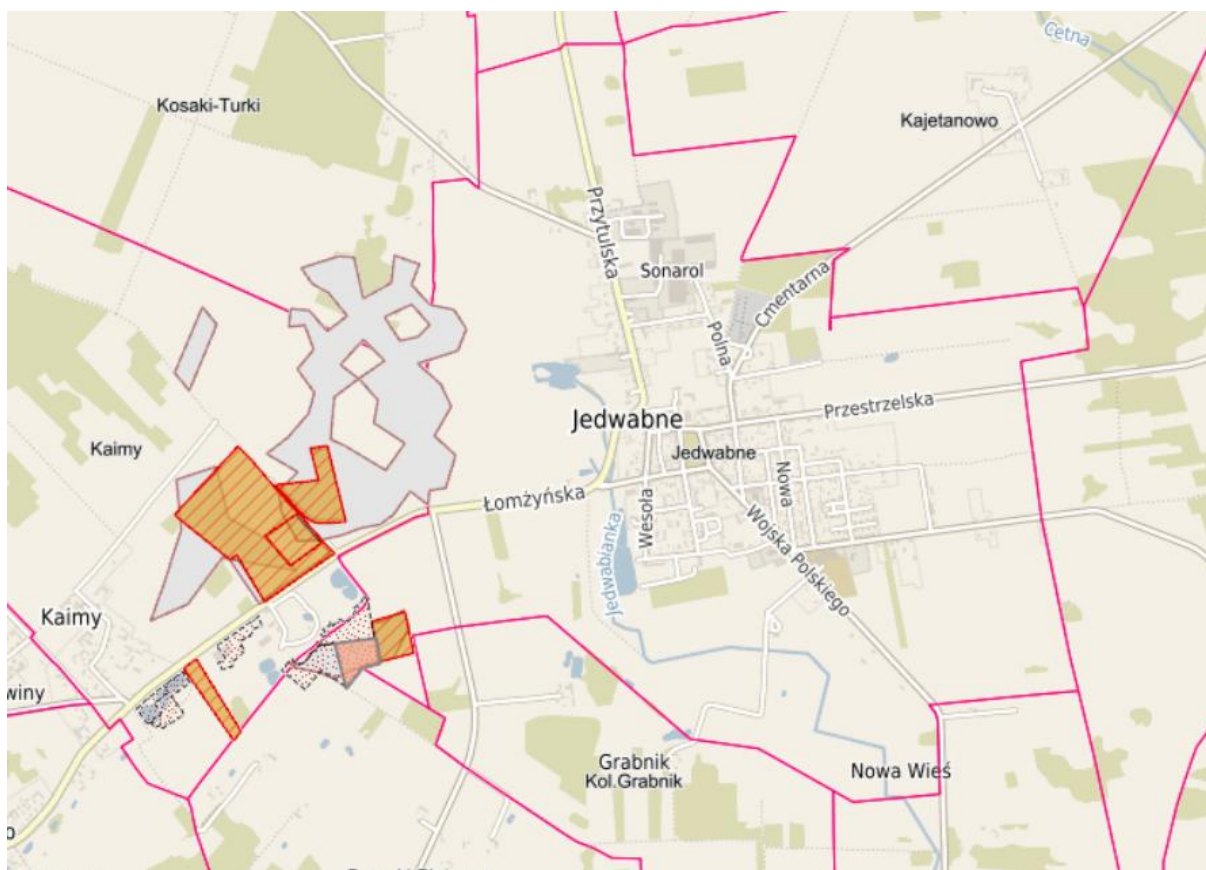
Złoża zasobów geologicznych

Zgodnie z danymi wynikającymi z „Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2024 roku” na terenie miejscowości Jedwabne występują następujące złoża zasobów geologicznych:

- Jedwabne,
- Jedwabne 5,
- Jedwabne II.

Znajdują się one jednak poza obszarem wyznaczonym do rewitalizacji.

Tabela 6. Położenie surowców mineralnych i eksploatacji złóż

Źródło: <https://jedwabne.e-mapa.net>

3.4. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Jednym z najważniejszych czynników mających wpływ na ogólny stan środowiska przyrodniczego na danym terenie jest jakość i wielkość zasobów wodnych.

Wody powierzchniowe – charakterystyka

Z terenem rewitalizacji związana jest rzeka Jedwabianka oraz zbiorniki wodne.

Jakość wód powierzchniowych

Klasyfikacja i badania jakości wód powierzchniowych przeprowadzana jest dla wydzielonych jednolitych części wód powierzchniowych. Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP) jest podstawową jednostką gospodarki wodnej (łącznie z ochroną środowiska) w myśl ustawy z dnia 18.07.2001 r. Prawo wodne (tekst jednolity Dz.U. z 2017 r., poz. 1121), zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną. Jednolita część wód jest pojęciem obejmującym zarówno zbiorniki wód stojących, jak i ciek, a także przybrzeżne fragmenty wód morskich i wody podziemne. Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP) - oznacza oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych, taki jak:

- jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny,
- sztuczny zbiornik wodny,
- struga, strumień, potok, rzeka, kanał lub ich części,
- morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub przybrzeżne.

Stan ekologiczny jednolitych części wód (JCW) powierzchniowych klasyfikuje się na podstawie wyników klasyfikacji elementów biologicznych, fizykochemicznych, chemicznych, w tym grupa substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, i hydromorfologicznych. Elementy te klasyfikuje się na podstawie kryteriów wyrażonych jako wartości graniczne poszczególnych wskaźników jakości wód z uwzględnieniem typów wód powierzchniowych.

Zgodnie z Opracowaniem II aktualizacji planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania Ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej (wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.) rzeki Jedwabianka prezentuje się następująco:

- Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany stan ekologiczny,
- Wskaźniki determinujące stan/ potencjał ekologiczny: azot ogólny, azot azotanowy, fosfor fosforanowy (V); makrobezkręgowce, ichtiofauna,
- Stan chemiczny: stan chemiczny poniżej dobrego,
- Wskaźniki determinujące stan chemiczny: benzo(a)piren, benzo(b)fluoranten, benzo(g,h,i)perylen; bromowane difenyloetery, rtęć, heptachlor,
- Stan (ogólny): zły stan wód.

Rodzaj presji determinującej stan wód w obrębie danej JCWP:

- Główne źródło presji troficznych: nawożenie i depozycja,
- Główne źródło presji zasalających: nie dotyczy,
- Główne źródło presji z grupy syntetycznych i niesyntetycznych substancji zanieczyszczających: nie dotyczy,
- Główne źródło presji hydromorfologicznych: nie dotyczy,
- Główne źródło presji chemicznych: rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski; nieznane (substancje zakazane),

Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona.

JCWP nieprzeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz nieprzeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych. Cała zlewnia JCWP stanowi obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód

biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód.

Wody podziemne - charakterystyka

Obszar rewitalizacji położony jest na terenie GW200051 (numer JCWPd: 51).

Jakość wód podziemnych

Zgodnie z Opracowaniem II aktualizacji planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania JCWPd 51 jest monitorowana.

Ocena stanu (2019) wg Rozporządzenia MG MiŻŚ z dnia 11.10.2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. 2019 poz. 2148):

- Stan chemiczny: dobry,
- Stan ilościowy: dobry,
- Stan JCWPd: dobry,

Wskaźniki determinujące stan JCWPd:

- Stan chemiczny: nie dotyczy,
- Stan ilościowy: nie dotyczy.

Cele środowiskowe:

- Stan chemiczny: dobry stan chemiczny,
- Stan ilościowy: dobry stan ilościowy.

3.5. POWIETRZE

Powietrze atmosferyczne należy do najważniejszych chronionych komponentów środowiska przyrodniczego.

Najczęściej stosowaną klasyfikacją źródeł emisji jest następujący podział:

- źródła punktowe związane z energetycznym spalaniem paliw i procesami technologicznymi w zakładach przemysłowych;
- źródła liniowe związane z komunikacją;
- źródła powierzchniowe niskiej emisji rozproszonej komunalno-bytowej i technologicznej.

Podstawową oceną jakości powietrza służącą do stwierdzenia zachowania norm jakości, a w przypadku ich niedotrzymania, wdrożenia działań naprawczych, jest coroczna ocena

wykonywana na podstawie art. 89 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Ocena stopnia zanieczyszczenia powietrza na terenie województwa podlaskiego dokonywana jest w oparciu o pomiary kontrolne głównych zanieczyszczeń bezpośrednio emitowanych do atmosfery (emisja) oraz badania monitoringowe substancji powstających w atmosferze (imisja). Oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy. Od stycznia 2011 r. dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnianych w ocenach jakości powietrza obowiązuje nowy podział kraju na strefy. W nowym układzie, dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnionych w ocenie, tj.: dwutlenku siarki (SO₂), tlenków azotu (NO₂, NO_x), tlenku węgla (CO), benzenu (C₆H₆), ozonu (O₃), pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz zawartości w pyłe zawieszonym PM₁₀: ołowiu (Pb), arsenu (As), kadmu (Cd), niklu (Ni) i benzo(a)pirenu (B(a)P), strefę stanowią:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys.,
- miasto (niebędące aglomeracją) o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys.,
- pozostały obszar województwa, niewchodzący w skład aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

W ocenie wyróżnia się 3 podstawowe klasy stref:

- Klasa A: poziom stężeń zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekracza odpowiednio poziomu dopuszczalnego, poziomu docelowego, poziomu celu długoterminowego;
- Klasa B: poziom stężeń jest powyżej wartości dopuszczalnej, lecz nie przekracza tej wartości powiększonej o margines tolerancji (z uwzględnieniem dozwolonej częstości przekroczeń dla przypadków, gdy są one określone),
- Klasa C: poziom stężeń przekracza wartość dopuszczalną powiększoną o margines tolerancji (z uwzględnieniem dozwolonej częstości przekroczeń dla przypadków, gdy są one określone), poziom docelowy, poziom celu długoterminowego.

W województwie podlaskim, występują dwie strefy: aglomeracja białostocka (kod PL2001), stanowiąca obszar powiatu miasta Białystok oraz strefa podlaska (kod PL2002), obejmująca pozostałe tereny województwa (w tym m.in.: obszar rewitalizacji).

Zgodnie z „Roczną oceną jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2024” przeprowadzona ocena pod kątem ochrony zdrowia ludzi została wykonana na obszarze obydwu stref odrębnie dla 12 zanieczyszczeń: dwutlenku siarki (SO₂), dwutlenku azotu (NO₂), tlenku węgla (CO), ozonu (O₃), benzenu (C₆H₆), pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz zanieczyszczeń oznaczanych w pyłe zawieszonym PM₁₀: benzo(a)pirenu (B(a)P), arsenu (As), kadmu (Cd), niklu (Ni) i ołowiu (Pb). Ocena pod kątem

ochrony roślin została wykonana dla strefy podlaskiej odrębnie dla 3 zanieczyszczeń: dwutlenku siarki (SO_2), tlenków azotu (NO_x) i ozonu (O_3).

Ocena jakości powietrza za rok 2024 wykazała znaczny spadek stężeń zanieczyszczeń pyłowych, a tym samym istotną poprawę jakości powietrza w województwie podlaskim. W roku 2024, podobnie jak w roku 2023, na całym obszarze województwa podlaskiego, dotrzymane zostały poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM_{10} i $\text{PM}_{2,5}$ oraz poziom docelowy benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM_{10} .

Badania przeprowadzone w latach 2023-2024 wskazują na poprawę jakości powietrza pod względem zanieczyszczenia pyłami. W porównaniu do lat ubiegłych stężenia pyłów zawieszonych zmalały i nie przekraczają poziomów dopuszczalnych. W dalszym ciągu istotnym problemem pozostają jednak wysokie dobowe stężenia pyłów, rejestrowane w sezonie grzewczym. Jeszcze w „Pięcioletniej Ocenie Jakości Powietrza w Województwie Podlaskim Raport Wojewódzki za lata 2019 – 2023” wskazano, że na terenie strefy podlaskiej (na której obszarze położona jest Gmina Jedwabne) ze względu na ochronę roślin występowało przekroczenie dotyczące ozonu (dla tego zanieczyszczenia górny próg oszacowania został przekroczony). Ze względu na ochronę zdrowia ludzi w strefie podlaskiej występowało przekroczenie ozonu, pyłu zawieszonego PM_{10} , pyłu zawieszonego $\text{PM}_{2,5}$ oraz benzo(a)pirenu (zawartym w pyłe zawieszonym PM_{10}).

Zgodnie z „Roczną oceną jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2024” we wszystkich strefach województwa podlaskiego, podobnie jak w latach wcześniejszych przekroczony został poziom celu długoterminowego ozonu określony pod kątem ochrony zdrowia, a w strefie podlaskiej dodatkowo przekroczony został poziom celu długoterminowego określony w celu ochrony roślin. Przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu spowodowane było przede wszystkim warunkami meteorologicznymi (duże nasłonecznienie i brak opadów) sprzyjającymi tworzeniu się ozonu w przyziemnej warstwie atmosfery oraz napływem spoza granic województwa i kraju mas powietrza zanieczyszczonych ozonem.

Tabela 7. Podsumowanie wyników oceny ze względu na ochronę zdrowia, strefa podlaska

Zanieczyszczenie	Klasa strefy
SO_2	A
NO_2	A
CO	A
C_6H_6	A
O_3 (wg poziomu docelowego)	A

Zanieczyszczenie	Klasa strefy
O ₃ (wg poziomu celu długoterminowego)	D2
PM10 (klasa strefy)	A
PM10 (Klasa strefy dla czasu uśredniania - 24 godz)	A
PM10 (Klasa strefy dla czasu uśredniania – rok)	A
PM2,5 (z uwzględnieniem poziomu dopuszczalnego II fazy)	A1
PM2,5 (z uwzględnieniem poziomu dopuszczalnego I fazy)	A
Pb	A
As	A
Cd	A
Ni	A
B(a)P	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2024

Tabela 8. Ocena ze względu na ochronę roślin, strefa podlaska

Zanieczyszczenie	Klasa strefy
SO ₂	A
NO _x	A
O ₃ (według poziomu docelowego)	A
O ₃ (według poziomu długoterminowego)	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2024

W zestawieniu znajdującym się w „Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2024” Gmina Jedwabne została wymieniona wśród gmin, gdzie stwierdzono przekroczenie:

- Cel ochrony: ochrona zdrowia, poziom celu długoterminowego, Wskaźnik: O₃ (ozon),
- Cel ochrony: ochrona roślin, poziom celu długoterminowego, Wskaźnik: O₃ (ozon).

Zgodnie z zaprezentowanymi powyżej danymi stan powietrza na terenie Gminy Jedwabne jest na stosunkowo dobrym poziomie. Wciąż jednak istnieje potrzeba przeprowadzenia prac służących zadbania by stan powietrza na terenie gminy był na jak najwyższym poziomie, szczególnie istnieje potrzeba zmniejszenia stężenia pyłów w sezonie grzewczym.

Na obszarze rewitalizacji nie ma dużych zakładów produkcyjnych i usługowych zanieczyszczających powietrze.

Część budynków wymaga przeprowadzenia głębokiej termomodernizacji (w tym wymiany źródła ogrzewania na nowocześniejsze i bardziej przyjazne dla środowiska) co spowoduje zmniejszenie niskiej emisji na tym terenie.

3.6. KLIMAT AKUSTYCZNY

Hałas w środowisku to wszelkiego rodzaju niepożądane, nieprzyjemne i uciążliwe dźwięki w danym miejscu i czasie. Jest zanieczyszczeniem środowiska przyrodniczego charakteryzującym się różnorodnością źródeł i powszechnością występowania. Skutki oddziaływania hałasu i wibracji na człowieka oraz środowisko naturalne są bardzo dotkliwe.

Hałas pochodzenia antropogenicznego, dzieli się w zależności od sposobu powstawania, na hałas komunikacyjny i przemysłowy:

- hałas przemysłowy - jest to hałas stworzony przez źródła zlokalizowane wewnątrz i na zewnątrz obiektów budowlanych różnego typu. Bywa on najczęstszą przyczyną skarg ludności. Wynika to między innymi z faktu, że hałasy tego typu mają najczęściej charakter ciągły, często o bardzo dokuczliwym brzmieniu. Największymi źródłami są zakłady przemysłowe, wytwórcze i rzemieślnicze;
- hałas komunikacyjny pochodzi od środków transportu lotniczego, kolejowego i drogowego. Szczególnie narażone są tereny znajdujące się w pobliżu większych tras komunikacyjnych. Wynika to z dużej dynamiki wzrostu ilości środków transportu, zwłaszcza pojazdów samochodowych notowanego w ostatnich latach oraz wzmożonego ruchu tranzytowego (towarowego i osobowego) w komunikacji międzynarodowej.

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie;
- zmniejszanie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Hałas przemysłowy

Źródłem hałasu przemysłowego na obszarze rewitalizacji są małe przedsiębiorstwa nieposiadające żadnych lub posiadające znikome zabezpieczenia akustyczne. Niejednokrotnie takie działalności są źródłem konfliktów mieszkańców z przedsiębiorcami, gdyż są one uciążliwe dla mieszkańców, co przyczynia się do składania skarg i donosów na niewłaściwe funkcjonowanie przedsiębiorstw. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska przeprowadza kontrole i ustala szereg zaleceń dotyczących minimalizacji emisji hałasu, lub też z powodu znikomej i tylko okresowej uciążliwości sprawa nie jest kontynuowana. Skala zagrożeń hałasem przemysłowym nie jest zbyt duża, a zasięg jego oddziaływania ma zwykle charakter lokalny.

Hałas komunikacyjny

Hałas komunikacyjny pochodzi z przebiegających przez obszar rewitalizacji szlaków komunikacyjnych. Na sieć drogową obszaru składają się: droga wojewódzka, drogi powiatowe oraz drogi gminne.

W ostatnich latach w obszarze rewitalizacji nie wykonano żadnych badań monitoringowych w zakresie poziomu hałasu komunikacyjnego. Trzeba jednak wskazać, że hałas komunikacyjny stanowi znaczny problem na analizowanym terenie i konieczne jest podejmowanie działań mających na celu jego zmniejszenie do poziomów dopuszczalnych przepisami prawa. Za przyczyny przekroczeń norm hałasu na analizowanym terenie można uznać niewystarczający stan nawierzchni dróg.

3.7. DZIEDZICTWO KULTUROWE, ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE

Na obszarze rewitalizacji i w jego bezpośrednim sąsiedztwie występują liczne obiekty zabytkowe podlegające ochronie i wpisane do centralnego rejestru zabytków oraz wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków. Wykaz obiektów zabytkowych przedstawiono w tabeli 9. Do tego w Wykazie zabytków nieruchomych województwa podlaskiego (stan na dzień 13 lutego 2025 r.) znajdują się następujące zabytki:

- układ przestrzenny miasta, nr rej.: A-397 z 23.02.1990,
- kościół par. p.w. św. Jakuba Ap., 1926, nr rej.: A-398 z 1.03.1990,
- plebania, k. XIX, nr rej.: j.w.,
- nagrobki o charakterze zabytkowym na cmentarzu rzym.-kat. (4 nagrobki), 1907-1945, nr rej.: 291 z 8.06.1987,
- cmentarz żydowski, 1 poł XIX, nr rej.: 374 z 29.07.1988,
- mogiła-pomnik, 1941, nr rej.: A-438 z 30.12.1991
- zespół dworski, 2 poł. XVIII-XIX:
 - dwór, nr rej.: A-269 z 14.08.1969,
 - park z aleją kasztanowcową, nr rej.: A-269 z 30.11.1991,

Tabela 9. Wykaz obiektów zabytkowych na obszarze rewitalizacji

miejsowość	adres	zabytek	nr rej	I dz
Jedwabne	-	historyczny układ przestrzenny miasta Jedwabne	397 z dn. 23.02.1990 r.	KL.WKZ-5340-1/90
Jedwabne	ul. Poświętna nr 4 dz. nr 753	kościół parafialny p.w. św. Jakuba	398 z dn. 01.03.1990 r.	KL.WKZ-5340-3/90

miejsowość	adres	zabytek	nr rej	I dz
Jedwabne	ul. Poświętna dz. nr 753	plebania	398 z dn. 01.03.1990 r.	KL.WKZ-5340-3/90
Jedwabne	ul. Cmentarna dz. nr 547	cmentarz rzymskokatolicki /4 nagrobki zabytk./	291 z dn. 08.06.1987 r.	KL.WKZ-5340-52/87
Jedwabne	ul. Krasickiego dz. nr 646	cmentarz żydowski	374 z dn. 29.07.1988 r.	KL.WKZ-5340-22/88
Jedwabne	ul. Cmentarna	cmentarz wojenny z I wojny św. (żołnierzy niemieckich)	-	-
Jedwabne	ul. Krasickiego dz. nr 688/	mogiła z II wojny światowej - pomnik	438 z dn. 30.12.1991 r.	KL.WKZ-5340-24/91
Jedwabne	ul. Cmentarna dz. nr 703	młyn motorowo - elektryczny	-	-
Jedwabne	ul. Piękna 8 dz. nr 1284	dawny dwór Rozbielińskich, Skarżyńskich /obecnie Miejski Dom Kultury/	323 z dn. 16.08.1969 r.	KL.III.- 680/3/68
Jedwabne	-	park dworski z aleją kasztanową	465 z dn. 30.11.1991 r.	KL.WKZ-5340-53/91

Źródło: <http://wosoz.pbip.pl>

3.8. RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA, OBSZARY NATURA 2000

Obszar rewitalizacji nie jest położony w granicach żadnego z obszarów chronionych wyznaczonych zgodnie z zapisami ustawy o ochronie przyrody. Nie są tu także zlokalizowane żadne pomniki przyrody.

3.9. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Przedsięwzięcia uwzględnione w projekcie Programu Rewitalizacji dla Gminy Jedwabne mają na celu optymalne wykorzystanie środków dostępnych na szczeblu gminnym, dla osiągnięcia jak najwyższej jakości środowiska. Do najważniejszych znaczących skutków zaniechania realizacji Programu można zaliczyć:

- obniżenie standardu życia mieszkańców poprzez niekontrolowany wzrost emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego oraz wzrost hałasu emitowanego do

środowiska, zwłaszcza na skutek zaniechania realizacji inwestycji poprawiających stan techniczny dróg,

- ograniczenie inicjatyw obywatelskich w zakresie ochrony środowiska i promocji rozwoju zrównoważonego, obniżenie poczucia odpowiedzialności za stan środowiska mieszkańców i wrażliwości na działania zagrażające jego jakości.

Zmiana stanu środowiska w przypadku braku realizacji Programu będzie wiązała się głównie z nieosiągnięciem pozytywnych efektów ekologicznych, pogorszeniem jego stanu poprzez niedotrzymywanie dopuszczalnych standardów, co w konsekwencji prowadzić będzie do pogorszenia się komfortu bytowania mieszkańców obszaru rewitalizacji.

4. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO W WYNIKU REALIZACJI ZAPISÓW PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY JEDWABNE

4.1. STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM

W ramach planowanych działań na terenie miejscowości Jedwabne stan środowiska przyrodniczego będzie ulegał stopniowej poprawie. Działania zmierzające w kierunku poprawy środowiska naturalnego będą prowadzone w poszczególnych obszarach wskazanych w Programie. Rzeczywiste oddziaływanie będzie znane po ustaleniu szczegółowych parametrów danego przedsięwzięcia.

Na obszarze realizacji Programu nie stwierdzono obszarów objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem na środowisko.

4.2. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Z punktu widzenia projektu Programu Rewitalizacji dla Gminy Jedwabne, jako występujące problemy ochrony środowiska, wskazane także jako zjawiska problemowe obszaru, można wymienić:

- niezadowalające warunki aerosanitarne z uwagi na niską emisję z tytułu spalania paliw w silnikach spalinowych oraz spalania paliw stałych w piecach;

- niedostateczny stan izolacyjności cieplnej budynków komunalnych, użyteczności publicznej i mieszkalnych, wpływający na wysokie zapotrzebowanie energetyczne,
- niezadawalający udział odnawialnych źródeł energii,
- niewystarczająca ilość terenów zielonych;
- niska jakość nawierzchni chodników i ulic, niskie parametry techniczne dróg.

4.3. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Projekt Programu uwzględnia cele ochrony środowiska zawarte w wielu dokumentach strategicznych opracowanych na szczeblu krajowym i regionalnym, a także zawarte w dyrektywach UE. Szczegółowe wskazanie poszczególnych dokumentów, istotnych z punktu widzenia przedmiotowej prognozy, zawarto w rozdziale 2.3.

5. ANALIZA I OCENA WPŁYWU USTALEŃ PROJEKTU DOKUMENTU NA POSZCZEGÓLNE KOMPONENTY ŚRODOWISKA WRAZ Z PROGNOZĄ ZMIAN ŚRODOWISKA

Prognoza oddziaływania na środowisko opracowywana dla strategicznych dokumentów z założenia nie jest dokumentacją szczegółową, ponieważ jej głównym celem jest odniesienie zasadniczej treści dokumentu do polityki ekologicznej oraz zasad zrównoważonego rozwoju, a także określenie trendu całościowej polityki ochrony środowiska z punktu widzenia potrzeby jej realizacji. Prognoza ta w ogólny, strategiczny sposób rozważa korzyści i zagrożenia wynikające z realizacji PR bądź odstępiania od tejże realizacji.

Zidentyfikowane oddziaływania na środowisko poszczególnych projektów wynikających z PR dla Gminy Jedwabne w odniesieniu do poszczególnych aspektów środowiskowych, znajdują się poniżej.

5.1. WPŁYW NA RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNĄ, OBSZARY NATURA 2000, ROŚLINY I ZWIERZĘTA

Oddziaływania pozytywne

Wskazane przedsięwzięcia wynikające z PR dla Gminy Jedwabne nie będą realizowane na obszarach chronionych, nie będą także oddziaływały na środowisko w sposób negatywny.

Projekt Programu nie przewiduje realizacji działań mających na celu bezpośrednie zwiększenie różnorodności biologicznej. Oddziaływania pozytywne w przypadku realizacji przedmiotowego dokumentu mogą polegać na pośrednim pozytywnym wpływie na stan środowiska oraz walorów przyrodniczych, także w skali regionalnej, m.in. poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do atmosfery. W efekcie redukcji poziomu emisji zanieczyszczeń powinno nastąpić także zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń w wodach oraz glebie, co wpłynie korzystnie na warunki bytowania zwierząt i roślin. Nie przewiduje się jednak znaczącego wpływu na jakość siedlisk roślinnych i zwierzęcych oraz bioróżnorodność. Planowane działania nie będą również wpływać na poprawę, funkcjonowanie i integralność obszarów chronionych, w tym obszarów Sieci Natura 2000 już ustanowionych lub projektowanych.

Zaplanowane w Programie zamierzenia inwestycyjne, np. w zakresie przedsięwzięć drogowych, nie wpłyną na zmianę obecnego funkcjonowania korytarzy. Realizacja zamierzeń skupiona jest na remontach i przebudowach już istniejących dróg, a więc nie przyczyni się do fragmentacji istniejących korytarzy ekologicznych, gdyż nie spowoduje podziału istniejących siedlisk przyrodniczych.

Możliwe oddziaływania negatywne będą miały charakter krótkoterminowy i chwilowy. Oddziaływania te będą polegały na emisji hałasu i spalin w związku z realizacją prac budowlanych, zagrożeniu zniszczenia lub zamurowywania siedlisk ptaków podczas termomodernizacji budynków, ograniczeniu powierzchni gleb w związku z prowadzeniem prac budowlanych, usuwaniu drzew i krzewów podczas realizacji inwestycji, płoszeniu zwierząt w trakcie wykonywania prac. Do inwestycji, przy realizacji których te negatywne oddziaływania wystąpią, można zaliczyć przede wszystkim termomodernizację oraz przebudowę dróg.

5.2. WPŁYW NA GLEBY, ZASOBY NATURALNE I POWIERZCHNIĘ ZIEMI

Oddziaływania pozytywne

Jednym z wielu pozytywnych aspektów realizacji projektu Programu jest ogólna poprawa jakości gleb i zasobów naturalnych. Oddziaływanie pozytywne osiągnięte zostanie głównie poprzez redukcję zapotrzebowania na kopalne źródła energii poprzez dywersyfikację lokalnych źródeł ciepła oraz ograniczenie energochłonności obiektów. Ponadto ograniczenie emisji szkodliwych substancji do powietrza będących głównie skutkiem spalania paliw kopalnych oraz paliw płynnych (głównie związków siarki, benzo(a)pirenu, oraz związków azotu), także pozytywnie wpłynie na jakość gleb.

Oddziaływania negatywne

Możliwe negatywne oddziaływanie związane będzie z realizacją przedsięwzięć opartych na zajmowaniu przestrzeni np. w trakcie prac termomodernizacyjnych, przebudowie dróg, które wiążą się z zabudowaniem powierzchni ziemi oraz związanym z tym usuwaniem wierzchnich warstw gleby.

Inne niepożądane oddziaływania związane z realizacją Programu Rewitalizacji to powstawanie odpadów budowlanych, wzrost wydobywania surowców budowlanych oraz powstawanie nieużytecznych w danym miejscu mas ziemnych. Negatywne oddziaływanie na glebę powoduje również infiltracja różnego rodzaju zanieczyszczeń na etapie budowy.

Wskazane oddziaływania będą jednak niewielkie i będą się ograniczały do okresu realizacji poszczególnych projektów. Ponadto projekty obejmują tereny już przekształcone w wyniku działalności człowieka, co dodatkowo powoduje brak negatywnego wpływu przedsięwzięć na środowisko.

W związku z tym nie prognozuje się znaczącego negatywnego oddziaływania realizacji Programu na glebę i surowce naturalne.

5.3. WPŁYW NA WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Oddziaływania pozytywne

Ze środowiskiem wodnym powiązany jest sektor energetyczny, co za tym idzie, projekty poprawiające wydajność cieplną oraz promujące oszczędzanie energii będą pośrednio pozytywnie wpływać na wody poprzez zmniejszenie ich poboru do celów chłodniczych. Działania polegające na racjonalizacji zużycia energii w sektorze publicznym będą pozytywnie oddziaływać na wody. Istotne w zachowaniu odpowiednich wskaźników fizyko - chemicznych wód podziemnych ma również ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza (w szczególności pyłowych oraz związków siarki). Zanieczyszczenia z atmosfery wraz z wodami opadowymi przenikają do wód podziemnych powodując pogorszenie ich jakości. Na poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych pośrednio wpływać będą więc działania związane z poprawą jakości powietrza – zmniejszenie emisji ze źródeł punktowych oraz źródeł liniowych – transport publiczny.

Pozytywny wpływ na stan wód będą miały także przedsięwzięcia w zakresie przebudowy dróg, bowiem skrócenie czasu przejazdu pociągające za sobą zmniejszenie ilości spalin emitowanych przez pojazdy wpłynie pośrednio na spadek ilości szkodliwych substancji przedostających się do wód na skutek opadów atmosferycznych.

Oddziaływania negatywne

Oddziaływania negatywne będą miały charakter przejściowy i krótkotrwały, a w głównej mierze będą dotyczyć etapu realizacji inwestycji. Zmiany jakie zajdą w środowisku wodnym będą miały charakter miejscowy lub lokalny oraz nieznaczący oraz odwracalny. Etap budowy może być związany z odwodnieniem terenu, co może skutkować czasowym obniżeniem zwierciadła wód gruntowych i zmianą stosunków wodnych.

Nie prognozuje się znaczącego negatywnego oddziaływania realizacji Programu na wody powierzchniowe i podziemne.

5.4. WPŁYW NA POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Oddziaływania pozytywne

Działania określone w Programie będą miały pozytywny wpływ na jakość powietrza atmosferycznego. Przejawiać się to będzie ograniczeniem emisji dwutlenku węgla (CO₂) oraz pyłu zawieszonego, benzo(a)pirenu, związków siarki, azotu oraz innych substancji powstających w efekcie spalania paliw stałych oraz płynnych. Obniżenie ładunku emisji substancji do powietrza możliwe będzie przez realizację inwestycji podnoszących efektywność energetyczną w budynkach.

W ramach Programu założono szereg działań w zakresie rozwoju infrastruktury transportowej (drogowej) i poprawę powiązań komunikacyjnych. Zakłada się przebudowę dróg gminnych. Działania te mogą wpłynąć na poprawę jakości powietrza w perspektywie długoterminowej. Zwiększy się płynność poruszania się pojazdów po drogach oraz średnia prędkość ruchu, co w konsekwencji spowoduje zmniejszenie ilości zanieczyszczeń emitowanych przez pojazdy.

Wskazane działania zagwarantują bezpośredni i długotrwały wpływ na jakość powietrza, a ponadto są zgodne z zadaniami przewidzianymi do realizacji w programie ochrony powietrza obowiązującym dla Strefy Podlaskiej.

Oddziaływania negatywne

W każdym przypadku oddziaływanie negatywnie wpływające na jakość powietrza będzie bez znaczenia oraz będzie miało charakter przejściowy, krótkotrwały i związany z fazą realizacji danego działania lub konkretnych inwestycji. Nie przewiduje się więc znaczącego negatywnego oddziaływania na powietrze atmosferyczne. Możliwe jest jedynie występowanie

negatywnych oddziaływań na etapie budowy konkretnych inwestycji, w tym modernizacji i termomodernizacji budynków, budowy nawierzchni asfaltowych na drogach. Emisja spalin z maszyn budowlanych oraz emisja substancji pyłowych, których źródłem jest głównie unoszenie z powierzchni pyłujących negatywnie oddziałuje na powietrze i ma bezpośredni związek z prowadzeniem robót budowlanych. Dzisiejsze techniki pozwalają jednak zminimalizować tego typu uciążliwości.

Nie prognozuje się znaczącego negatywnego oddziaływania realizacji Programu na powietrze atmosferyczne.

Rekomendacje działań minimalizujących i kompensujących negatywne oddziaływanie

Ryzyko wystąpienia negatywnych skutków dla ochrony powietrza minimalizować można poprzez działania związane z jak największym możliwym unikaniem emisji, głównie substancji pyłowych. Ich źródłem będą procesy budowy, rozbudowy czy modernizacji i eksploatacji infrastruktury. Sensem redukcji emisji zanieczyszczeń powietrza jest przestrzeganie zastrzonych zapisów pozwoleń budowlanych czy stosowanie zapisów promujących ochronę powietrza (np. korzystanie z maszyn i urządzeń o wysokich normach spalin czy zraszanie materiałów pyłujących) w dokumentach przetargowych. Należy pamiętać, iż w przypadku inwestycji, które mogą znacząco wpłynąć na jakość środowiska, należy przeprowadzić procedurę oceny oddziaływania na środowisko.

5.5. WPŁYW NA KLIMAT AKUSTYCZNY

Oddziaływania pozytywne

Realizacja projektów z zakresu przebudowy dróg wpłynie pozytywnie na klimat akustyczny dzięki zwiększeniu płynności ruchu pojazdów, co spowoduje zmniejszenie poziomu hałasu generowanego przez pojazdy.

Oddziaływania negatywne

Podczas prac prowadzonych w ramach modernizacji infrastruktury drogowej, innych obiektów infrastruktury może wystąpić krótkoterminowe zwiększenie poziomu hałasu, a także pojawić się mogą wibracje i drgania. Zmiany te będą miały jednak charakter przejściowy i krótkotrwały.

Nie prognozuje się negatywnego wpływu Programu na klimat akustyczny.

Realizacja Programu nie przewiduje ponadto oddziaływań w postaci emisji pól elektromagnetycznych.

5.6. WPŁYW NA DZIEDZICTWO KULTUROWE, ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE

Oddziaływania pozytywne

Działania zawarte w projekcie Programu Rewitalizacji dla Gminy Jedwabne nie będą bezpośrednio w sposób pozytywny oddziaływać na dziedzictwo kulturowe i zabytki, o ile nie będą realizowane w obrębie budynków zabytkowych. Ewentualne pozytywne oddziaływanie będzie pośrednie i wtórne związane z podniesieniem wartości dóbr materialnych, w tym w szczególności wartości rynkowej budynków, w obrębie których zostanie przeprowadzona termomodernizacja. Zmniejszenie emisyjności i energochłonności zabudowy pozytywnie wpływa na wizerunek gminy promującej ekologiczne rozwiązania i dbającą o środowisko naturalne. Pośredni pozytywny wpływ na stan zabytków będzie miała poprawa stanu powietrza atmosferycznego. Pozwoli to ograniczyć osiadanie zanieczyszczeń, w szczególności pyłów, na powierzchniach elewacji i elementach obiektów oraz budowli zabytkowych.

Zanieczyszczenia powietrza, których źródłem jest transport drogowy, sektor komunalny i przemysł mają wpływ na stan obiektów budowlanych, również tych o charakterze zabytkowym, co wymusza częstsze zabiegi renowacyjne i konserwatorskie. Wszelkie działania polegające na ograniczeniu emisji zanieczyszczeń do atmosfery (modernizacja infrastruktury drogowej), pozwolą na ograniczenie niszczenia fasad budynków, w tym także zabytkowych.

Nie prognozuje się znaczącego negatywnego oddziaływania realizacji Programu na zabytki, dobra materialne i dziedzictwo kulturowe.

5.7. WPŁYW NA KLIMAT LOKALNY

Ograniczenie emisji dwutlenku węgla oraz innych substancji zanieczyszczających powietrze atmosferyczne przyczyni się także do redukcji efektu podobnego do tzw. „wyspy ciepła”. Jest ona skutkiem istotnych zmian środowiska. Warunkuje ona właściwości radiacyjne, termiczne, aerodynamiczne i wilgotnościowe. Zjawisko to jest zdeterminowane przez duży przepływ energii pochodzącej ze sztucznych źródeł i nadwyżkę, która powstaje w bilansie energetycznym (wypromieniowanie ciepła z nieocieplonych budynków). Ograniczenie emisji do atmosfery dwutlenku węgla, który jest jednym z gazów powstających w efekcie spalania paliw stałych, będzie miało pozytywny wpływ na warunki klimatyczne na obszarze rewitalizacji. Dzięki ograniczeniu zjawiska tzw. niskiej emisji, możliwe będzie utrzymanie właściwej struktury

termicznej. Należy pamiętać, że osiągnięcie odpowiednich warunków klimatycznych pozwoli utrzymać równowagę pomiędzy innymi komponentami środowiska. Zachowanie naturalnych warunków termicznych, a co za tym idzie także wilgotnościowych na terenie rewitalizowanym wpłynie pozytywnie na inne komponenty środowiska – środowisko wodne (zapobieganie wysuszeniu i zwiększenie naturalnej retencji terenów zielonych), gleby nie będą nadmiernie wysuszane i wywiewane, jak również pozytywny wpływ odczuwalny będzie dla ludzkiego zdrowia. Niewątpliwie poprawa warunków klimatycznych terenu wpłynie pozytywnie na florę oraz faunę obszaru objętego opracowaniem.

Wdrożenie założeń PR pozwoli w skali lokalnej i regionalnej na realizację kierunków Strategicznego Programu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030. Wskazuje on, iż źródła antropogenicznej emisji gazów cieplarnianych w regionie to procesy spalania, głównie węgla kamiennego i brunatnego, a także ruch pojazdów. Przewiduje on jako priorytet poza ograniczaniem emisji, także adaptację do zmian klimatu. Z punktu widzenia kompleksu spraw klimatycznych do najważniejszych kierunków działań, które mogą zostać zrealizowane w ramach Programu należą:

- wspieranie wszystkich działań na rzecz zwiększenia efektywności energetycznej, zarówno po stronie wykorzystania energii, jak i jej produkcji,
- wspieranie działań na rzecz redukcji emisji gazów cieplarnianych w celu zahamowania zmian klimatu w skali globalnej.

Nie prognozuje się znaczącego negatywnego oddziaływania realizacji Programu na klimat.

5.8. WPŁYW NA KRAJOBRAZ

Realizacja inwestycji przewidzianych w ramach Programu może nieznacznie oddziaływać na krajobraz, który jest zmienny, ma swoją historię, a także podlega sezonowym zmianom. Zmiany krajobrazu są powodowane przez działalność człowieka, przez co ztraca zdolność do samoregulacji.

Oddziaływania pozytywne

Na ochronę krajobrazu i zachowanie jego regionalnego charakteru pośrednio będzie wpływać głównie działanie polegające na termomodernizacji, o ile realizowane będzie ze starannością i zachowaniem walorów krajobrazowych obszaru rewitalizacji. Stwarza to możliwość

harmonijnego zagospodarowania całego obszaru, co korzystnie wpływa na walory krajobrazowe. Ponadto obniżenie tzw. „niskiej emisji” pośrednio przyczyni się do poprawy walorów krajobrazowych.

Pozostałe projekty będą realizowane w lokalizacjach antropogenicznie przekształconych, a więc nie będą miały wpływu na krajobraz obszaru rewitalizacji.

Nie prognozuje się znaczącego negatywnego oddziaływania realizacji Programu na krajobraz.

5.9. WPŁYW NA ZDROWIE LUDZI I JAKOŚĆ ŻYCIA

Człowiek jest integralną częścią środowiska, dlatego też ludzki byt uzależniony jest od wielu innych komponentów. Większą uwagę należy zwracać na jakość powietrza, od której uzależnione jest występowanie chorób układu oddechowego. Program Rewitalizacji przyczyni się niewątpliwie do poprawy jakości powietrza atmosferycznego, a co za tym idzie warunków życia mieszkańców. Dodatkowo zadania polegające na optymalizacji energochłonności budynków i termomodernizacja zapewnią poczucie komfortu cieplnego. Również poprawa jakości wód, gleb, krajobrazu i klimatu wpłynie na ludzkie zdrowie. Pozytywne oddziaływanie na mieszkańców będą miały także projekty związane z przebudową dróg. Poprzez swój pozytywny wpływ na poszczególne komponenty środowiska przyczynią się one do poprawy stanu zdrowia mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Nie prognozuje się znaczącego negatywnego oddziaływania realizacji Programu na zdrowie ludzi oraz ich bezpieczeństwo i jakość życia.

6. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Kompensację przyrodniczą należy stosować wówczas, gdy w wyniku realizacji jakiejś inwestycji może nastąpić szkoda w środowisku, w sposób szczególny dotyczy to ewentualnych szkód wyrządzonych na obszarach chronionych Natura 2000. W przypadku działań zaproponowanych w projekcie Programu Rewitalizacji dla Gminy Jedwabne nie ma przesłanek do proponowania kompensacji przyrodniczych.

Program Rewitalizacji dla Gminy Jedwabne spełnia standardy zrównoważonego rozwoju, zatem podstawowe środki łagodzące polegać powinny na przekonaniu społeczeństwa co do konieczności realizacji działań i pokazaniu korzyści, jakie dla społeczeństwa wynikną z realizacji Programu.

W sensie przedmiotowym szczególne znaczenie ma stałe analizowanie możliwości pojawienia się nieplanowanych zagrożeń dla grup społecznych, lokalnych, przyrody i krajobrazu w wyniku uszczegóławiania zadań. Jednak działania realizowane w znacznie zmienionym antropogenicznie obszarze nie spowodują szkód w środowisku.

Rezultatem realizacji działań zaproponowanych w Programie mogą być ograniczone czasowo i przestrzennie uciążliwości związane z przeprowadzanymi remontami i termorenowacjami budynków, a także pracami związanymi z modernizacją dróg. W takim wypadku działania mające na celu zapobieganie lub ograniczanie oddziaływań na warunki życia i zdrowie ludzi oraz środowisko będą polegać na:

- wcześniejszym informowaniu ludności o zamierzonych pracach,
- zakładaniu siatek ochronnych na elewacje remontowanych budynków, przeciwdziałających pyleniu i śmieceniu,
- wykonywaniu prac uciążliwych ze względu na hałas tylko w godzinach dziennych,
- wycince drzew w okresie zimowym, nie kolidującym z okresem lęgowym ptaków,
- kompensacyjnych nasadzeniach zieleni,
- inwentaryzacji budynków, które będą poddane remontom, pod względem gniazdowania ptaków chronionych i taki rozkład prac, aby nie przerywać gniazdowania,
- odpowiednim oznaczaniu reorganizacji ruchu,
- prawidłowej, zgodnie z ustawą o odpadach gospodarce odpadami, polityce zagospodarowania odpadów,
- monitorowaniu postępów wdrażania Programu.

Mitygacje dotyczą również środków łagodzących o charakterze edukacyjnym i wychowawczym. Tu zakres możliwości jest bardzo duży. Fundamentalne znaczenie ma edukacja dotycząca uzgodnień lokalizacyjnych z poszanowaniem wszystkich stron, a przede wszystkim głównych celów społecznych i ekologicznych. Równie ważna jest nieustająca kampania informacyjna promująca oszczędne i racjonalne korzystanie z zasobów środowiska, ze szczególnym naciskiem położonym na korzyści dla zdrowia ludności.

7. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE

Ustawa nakłada obowiązek przedstawienia w prognozie oddziaływania na środowisko rozwiązań alternatywnych do tych zawartych w projekcie dokumentu. Do zaproponowanych rozwiązań należy podać uzasadnienie ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru.

W związku z ogólnym charakterem Programu Rewitalizacji dla Gminy Jedwabne (szczegółowa charakterystyka i parametry projektów zostaną określone w dokumentacji wykonawczej) prognoza może proponować rozwiązania alternatywne również na poziomie ogólnym.

Prognoza nie wykazała znaczącego negatywnego oddziaływania jakiegokolwiek z zadań określonych w Programie.

Możliwe negatywne oddziaływania na środowisko zaproponowanych w Programie inwestycji takich jak termomodernizacja budynków, przebudowa (modernizacja) dróg gminnych, związane są głównie z etapem prowadzenia prac. W końcowym efekcie ich realizacja ma pozytywnie wpłynąć przede wszystkim na poprawę jakości powietrza i całego środowiska na obszarze rewitalizacji oraz całej Gminy Jedwabne.

Zawarte w Programie ustalenia zawierają wiele rozwiązań pozytywnie wpływających na środowisko i sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi. W związku z powyższym stwierdza się, że rozwiązania alternatywne dla przedsięwzięć poprawiających walory środowiskowe nie mają uzasadnienia, zarówno z formalnego, jak i ekologicznego punktu widzenia. Uznano, że zaproponowane ustalenia są najkorzystniejsze dla środowiska w kontekście istniejących uwarunkowań jakości środowiska na terenie miejscowości Jedwabne.

Ustalenia analizowanego Programu są wynikiem kompromisu pomiędzy wymogami ochrony środowiska i życia człowieka, a koniecznością rozwoju urbanistycznego, gospodarczego i społecznego gminy. Zaprezentowane rozwiązania są zgodne z krajowym ustawodawstwem, dokumentami obowiązującymi na terenie gminy i województwa oraz wykorzystują instrumenty służące do jego zrównoważonego rozwoju. Ustalenia Programu bezpośrednio nie ingerują w tereny o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych oraz zawierają wiele rozwiązań korzystnych dla środowiska na obszarach przekształconych przez człowieka, dlatego prognoza nie prezentuje rozwiązań alternatywnych do proponowanych w ustaleniach Programu uznając, że zaproponowane ustalenia są najkorzystniejsze dla środowiska w kontekście istniejących uwarunkowań w miejscowości Jedwabne.

Rozwiązania alternatywne mogą dotyczyć:

- innej lokalizacji (warianty lokalizacji),
- innego sposobu prowadzenia inwestycji (warianty konstrukcyjne i technologiczne),
- innego sposobu zarządzania (warianty organizacyjne),
- wariantu niezrealizowania inwestycji, tzw. „opcja zerowa”.

8. PRZEWIDYWANE METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Zaproponowane w Programie cele i przedsięwzięcia nie będą powodować znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko. Jednak aby móc ocenić wpływ inwestycji, jak również postęp w realizacji założeń określonych w dokumencie i w razie konieczności podejmować na bieżąco działania korygujące, jeśli będą wymagane, należy wdrożyć także system monitoringu.

Wdrażanie rozwiązań przewidzianych w omawianym Programie wymaga stałego monitorowania oraz szybkiej reakcji w przypadku pojawiania się rozbieżności pomiędzy projektowanymi rezultatami a stanem rzeczywistym. Podstawą właściwej oceny wdrażania założeń Programu, a także określenia problemów w osiąganiu założonych celów jest prawidłowy system sprawozdawczości, oparty na zestawie określonych wskaźników. Powinien on zapewnić stałą kontrolę jakości zarządzania środowiskiem planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych oraz pozwolić regulować działalność podmiotów, a jednocześnie ułatwiać funkcjonowanie systemu wydawania decyzji, udzielania zezwoleń i egzekucji.

Program określa konstrukcję systemu monitorowania umożliwiającego pomiar, kontrolę, interpretację efektów realizowanych działań oraz uaktualnienia dokumentu. W dokumencie tym zaproponowano wskaźniki, które powinny pozwolić określić stopień realizacji poszczególnych działań. Wskaźniki dotyczyć będą rezultatów oraz produktów Programu. Projekt dokumentu zawiera zestaw wskaźników do monitorowania projektu – część z nich bezpośrednio wskazuje na efekty dotyczące jakości środowiska.

Zamieszczone w dokumencie propozycje wskaźników monitorowania jego realizacji są właściwe i pozwalają wraz z wynikami monitoringów prowadzonych przez inne powołane do tego służby (WIOŚ, RDOŚ) ocenić zmiany, jakie nastąpią w środowisku w wyniku ich realizacji.

9. INFORMACJE O TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z przepisami zawartymi w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko opracowywany projekt Programu **nie będzie** powodował transgranicznego oddziaływania na środowisko. Ustalenia Programu obejmują zadania, które realizowane będą na obszarze miejscowości Jedwabne, a zasięg ich oddziaływania na środowisko będzie miał przede wszystkim charakter lokalny. Wobec tego dokument ten nie musi podlegać procedurze transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Wprowadzenie

Celem Prognozy jest wskazanie możliwych negatywnych skutków realizacji Programu Rewitalizacji dla Gminy Jedwabne i przedstawienie zaleceń dotyczących przeciwdziałania ewentualnym negatywnym skutkom.

Podstawy prawne i zakres

Podstawą prawną opracowania prognozy oddziaływania na środowisko ustaleń projektu Programu Rewitalizacji dla Gminy Jedwabne jest ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1112 z późn. zm.).

Przy opracowywaniu Prognozy przeanalizowano, zgodnie z przepisami i uzgodnieniami, oddziaływania na wszystkie elementy środowiska, w tym m. in. na: różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, integralność obszarów chronionych, wodę, powietrze, klimat akustyczny, ludzi, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy identyfikując stopień i rodzaj oddziaływań. W szczególności przeanalizowany został wpływ Programu na obszary chronione, w tym objęte siecią Natura 2000 i ich integralność.

W oparciu o dostępne materiały zidentyfikowano główne problemy i zagrożenia środowiska w obszarze objętym Programem, jak również określono jego aktualny stan. Z jednej strony służyć to powinno takiemu kształtowaniu Programu, aby maksymalnie został wykorzystany do

poprawy stanu środowiska, a z drugiej do umożliwienia oceny wpływu na środowisko i identyfikacji ewentualnych znaczących oddziaływań negatywnych oraz zaproponowania działań minimalizujących ten wpływ, wskazania działań alternatywnych i ewentualnie kompensujących.

Wpływ na poszczególne komponenty środowiska

W wyniku analiz stwierdzono, że negatywne oddziaływania na środowisko mogą nastąpić w zakresie realizacji m.in. termomodernizacji budynków czy przebudowy dróg. Oddziaływania negatywne w większości będą miały charakter krótkotrwały i miejscowy lub lokalny. Należy zaznaczyć, że wymienione w dokumencie inwestycje w długiej perspektywie przyniosą korzyści dla ochrony stanu jakości powietrza oraz środowiska na obszarze rewitalizacji i terenie Gminy Jedwabne.

Pozytywne oddziaływania będą miały projekty z zakresu podniesienia efektywności energetycznej i ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, przebudowy dróg, co służyć będzie przede wszystkim ludziom, ale też mogą wpłynąć na poszczególne komponenty środowiska obszaru rewitalizacji i całej Gminy Jedwabne.

Analiza możliwości oddziaływania transgranicznego

Zawarte w Programie zadania będą realizowane na obszarze miejscowości Jedwabne, a zasięg ich oddziaływania na środowisko będzie miał przede wszystkim charakter lokalny. Wobec tego dokument ten nie podlega procedurze transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Ocena skutków w przypadku braku realizacji Programu oraz korzyści z jego realizacji

Brak finansowania poszczególnych działań zaplanowanych w Programie przełoży się na nieosiągnięcie efektów ekologicznych na obszarze miejscowości i Gminy Jedwabne oraz brak poprawy jakości poszczególnych komponentów środowiska.

Wnioski

Na podstawie przeprowadzonych analiz w trakcie prac nad Prognozą oddziaływania na środowisko można wyciągnąć następujące wnioski ogólne:

- Ocenia się, że Program jako całość będzie pozytywnie oddziaływać na środowisko i sprzyjać rozwiązaniu niektórych problemów dotyczących poprawy stanu środowiska, niemniej niektóre obszary wsparcia mogą wpływać również negatywnie na poszczególne

elementy środowiska. Szczegółowe wnioski w tym zakresie przedstawione są w odpowiednich rozdziałach Prognozy.

- Oddziaływania negatywne określone w prognozie mogą wystąpić, jednak w tym zakresie decydującą rolę odgrywać będzie lokalizacja projektów, zastosowana technologia oraz dokładny zakres inwestycji. Ograniczenie negatywnego wpływu będzie możliwe także poprzez zastosowanie odpowiednich działań minimalizujących i kompensujących (opisane w treści Prognozy).
- Odstąpienie od zamiaru realizacji zadań określonych w Programie przełoży się na spowolnienie procesów zmierzających do poprawy stanu środowiska na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego.
- Na podstawie analizy celów dokumentów strategicznych UE stwierdza się, że Program realizuje cele tych dokumentów.
- W celu ograniczenia negatywnych oddziaływań Programu na środowisko zaproponowano: zasady monitorowania skutków realizacji Programu Rewitalizacji dla Gminy Jedwabne.

11. SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

TABELA 1. TEMPERATURY POWIETRZA W STACJI METEOROLOGICZNEJ W BIAŁYMSTOKU.....	14
TABELA 2. OPADY ATMOSFERYCZNE, PRĘDKOŚĆ WIATRU, USŁONECZNIE NIE I ZACHMURZENIE W STACJI METEOROLOGICZNEJ W BIAŁYMSTOKU	15
TABELA 3. ZMIANY WARUNKÓW KLIMATYCZNYCH W REGIONIE PÓŁNOCNO – WSCHODNIM DO 2030 R.	18
TABELA 4. ZAWARTOŚĆ PIERWIASTKÓW PRZYSWAJALNYCH DLA ROŚLIN - MEŻENIN	22
TABELA 5. POŁOŻENIE SUROWCÓW MINERALNYCH I EKSPLOATACJI ŻŁÓŻ	23
TABELA 6. PODSUMOWANIE WYNIKÓW OCENY ZE WZGLĘDU NA OCHRONĘ ZDROWIA, STREFA PODLASKA	27
TABELA 7. OCENA ZE WZGLĘDU NA OCHRONĘ ROŚLIN, STREFA PODLASKA.....	28
TABELA 9. WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI.....	30
 RYSUNEK 1. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH NA TERENIE GMINY	8
RYSUNEK 2. OBSZAR REWITALIZACJI NA TERENIE GMINY JEDWABNE	12
RYSUNEK 3. POŁOŻENIE GMINY JEDWABNE NA TLE POWIATU ŁOMŻYŃSKIEGO.....	13
RYSUNEK 4. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY JEDWABNE.....	14
RYSUNEK 5. ŚREDNIA TEMPERATURA ROCZNA NA TERENIE POLSKI	15
RYSUNEK 6. SUMA OPADÓW.....	16
RYSUNEK 7. USŁONECZNIE NIE	17

RYSUNEK 8. POŁOŻENIE GMINY JEDWABNE NA TLE REGIONÓW FIZYCZNOGEOGRAFICZNYCH, CZ. 1	
.....	19
RYSUNEK 9. POŁOŻENIE GMINY JEDWABNE NA TLE REGIONÓW FIZYCZNOGEOGRAFICZNYCH, CZ. 2	
.....	19